

Rapportage als interventie

Over de bijdrage van meerzijdige partijdigheid aan rapportages in de jeugdhulpverlening

Naam: Renate Altena
Studentnummer: 201217
Opleiding: Master Contextuele Benadering in de Hulpverlening
Cohort: 2020-2022
Begeleider: Dr. Jaap van der Meiden
Inleverdatum: 15 juni 2022

Dit onderzoek vindt plaats vanuit de Professionele Leergemeenschap GGZ-specialistisch Social Work, in samenwerking met Foss & Partners, onder leiding van Jaap van der Meiden.

Het Distelzaad

Ik hoorde een vrouw; zij zeide tot haar kind,
zomaar op straat: 't Was heel wat beter als
jij nooit geboren was.' Het zei niets terug,
het was nog klein, maar het begon ineens
sleepvoetig traag te lopen; als een die
in ballingschap een juk met manden torst
en radeloos merkt dat zij zwanger is.

 In Babylon misschien of Nineveh.

Ja, het wàs zwanger, zwanger van dat woord.
Dat was, in duisternis ontkiemd, op weg:
tot in het derde en vierde nageslacht.

Gerhardt, I. (1997), *Verzamelde Gedichten II*. Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep

ABSTRACT

Mistakes and shortcomings in reports in youth social work can haunt parents for years and have drastic consequences for families.

How can multidirected partiality, as formulated in the contextual theory of Ivan Boszormenyi-Nagy, in reports within youth social work do justice to all the parties involved?

The aim of this study is to contribute to multidirected partiality reporting so that it benefits social work in families. In this study, different qualitative research methods are used; half-structured interviews, an interview with an expert and a case study of reports around one case. Eight professionals and one expert from different profession groups are interviewed, all of whom have dealings with reports in youth social work.

Summarizing, it can be concluded that multidirected partiality in reports within youth social work can do justice to all parties involved by:

- Showing understanding for the client, being empathic
- Alternately looking at the situation from each involved person's perspective and if necessary, describing what someone suffered or invested
- Describing people's intentions from a positive standpoint in order to explain their behaviour and choices
- Giving priority to those that are the most vulnerable
- Being comprehensive; separating facts from opinions and interpretations and clearly describing the opinion and interpretation of each involved person separately, potentially closing with that of the social worker.

This way, justice is done to all of the involved people and reports can be an incentive to start the dialogue.

Keywords: aspects of multidirected partiality, positive basic attitude, reports, youth social work, do justice

SAMENVATTING

Fouten en tekortkomingen in rapportages in de jeugdhulpverlening kunnen ouders nog jaren achtervolgen en ingrijpende gevolgen hebben voor gezinnen.

Hoe kan meerzijdige partijdigheid, zoals geformuleerd in de contextuele theorie van Ivan Boszormenyi-Nagy, in rapportages binnen de jeugdhulpverlening recht doen aan alle betrokken partijen?

De doelstelling van dit onderzoek is om een bijdrage te leveren aan meerzijdig partijdig rapporteren zodat dit de hulpverlening in gezinnen ten goede komt. In dit onderzoek worden verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden gebruikt; half-gestructureerde interviews, een expertinterview en een casestudie van rapportages rondom één casus. Er zijn acht professionals en één expert uit diverse beroepsgroepen geïnterviewd die allen te maken hebben met rapportages in de jeugdhulpverlening.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de meerzijdige partijdigheid in rapportages binnen de jeugdhulpverlening recht kan doen aan alle betrokken partijen door:

- Begrip te hebben voor de cliënt, empathisch te zijn
- Beoordelingen achter elke betrokkene gaan staan en als het nodig is, beschrijven wat iemand geleden of geïnvesteerd heeft
- Vanuit een positieve grondhouding intenties van mensen te beschrijven om hiermee hun gedrag en keuzes toe te lichten
- Voorrang te geven aan de meest kwetsbaren
- Alomvattend te zijn. Feiten scheiden van meningen en interpretaties en duidelijk de mening en interpretatie van elke betrokkene afzonderlijk beschrijven, eventueel tot slot ook die van de hulpverlener.

Op deze manier worden alle betrokkenen recht gedaan en kan rapportage een aanzet zijn tot een begin van de dialoog.

Kernwoorden: aspecten meerzijdige partijdigheid, positieve grondhouding, rapportages, jeugdhulpverlening, recht doen

INHOUD

VOORWOORD	7
1. INLEIDING	8
1.1 Probleemstelling	9
1.2 Vraagstelling	9
1.3 Deelvragen	10
1.4 Doelstelling	10
1.5 Professionalisering en relevantie	10
2. METHODEN VAN ONDERZOEK	11
2.1 Methoden van onderzoek per deelvraag	11
2.1.1 Deelvraag 1	11
2.1.2 Deelvraag 2	11
2.1.3 Deelvraag 3	13
2.2 Betrouwbaarheid en validiteit	13
2.2.1 Betrouwbaarheid	13
2.2.2 Validiteit	14
3. RAPPORTAGES IN DE JEUGDHULPVERLENING	15
3.1 Doel van rapportage	15
3.2 Fouten in rapportages	15
3.3 Klachten over rapportages	16
3.4 Feiten, meningen en interpretaties	16
3.5 Belang van zorgvuldige rapportage	17
3.6 Samenvatting	17
4. MEERZIJDIGE PARTIJDIGHEID	18
4.1 Wat betekent het begrip meerzijdige partijdigheid?	18
4.2 Het doel: de dialoog	19
4.3 Elementen van meerzijdige partijdigheid volgens Nagy	19
4.3.1 <i>Empathie</i>	19
4.3.2 <i>Krediet geven (erkenning)</i>	20
4.3.3 <i>Verwachting</i>	20
4.3.4 <i>Alomvattendheid</i>	20
4.3.5 <i>Timing</i>	20
4.4 Elementen van meerzijdige partijdigheid uit ander onderzoek	20
4.4.1 <i>Beurtverdeling</i>	21
4.4.2 <i>Empathie en krediet geven</i>	21
4.4.3 <i>Partijdig met niet aanwezige familieleden</i>	21
4.4.4 <i>Dialoog uitlokken</i>	21
4.5 Samenvatting	22

5. RESULTATEN INTERVIEWS PROFESSIONALS	23
5.1 Meerzijdige partijdigheid	23
5.2 Kernlabels	24
5.2.1 <i>Empathie</i>	24
5.2.2 <i>Krediet geven</i>	24
5.2.3 <i>Verwachting</i>	24
5.2.4 <i>Alomvattendheid</i>	25
5.2.5 <i>Timing</i>	25
5.2.6 <i>Partijdig met niet aanwezige familieleden</i>	26
5.2.7 <i>Dialogoog uitlokken</i>	26
5.3 Wat draagt meerzijdige partijdigheid bij aan rapportages volgens professionals?	27
5.4 Conclusie	28
6. RESULTATEN GEANONIMISEERDE RAPPORTAGES	29
6.1 Empathie	29
6.2 Krediet geven	29
6.3 Verwachting	30
6.4 Alomvattendheid	30
6.5 Timing	31
6.6 Partijdig met niet aanwezige familieleden	31
6.7 Dialogoog uitlokken	31
6.8 Conclusie en persoonlijke reflectie	31
7. CONCLUSIE	33
8. DISCUSSIE EN AANBEVELINGEN	35
8.1 Discussie	35
8.2 Aanbevelingen voor de beroepspraktijk	36
8.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	36
LITERATUUR	37
Bijlage 1: Interviewleidraad	40
Bijlage 2: Definities kernlabels	42
Bijlage 3: Kernlabelschema interviews professionals	43
Bijlage 4: Kernlabelschema geanonimiseerde rapportages	45
Bijlage 5: Toestemmingsverklaring	48

VOORWOORD

Een unieke kans, onderzoek doen naar meerzijdige partijdigheid in rapportages. Maar ook spannend, is het mogelijk een vertaalslag te maken van de meerzijdige partijdige houding en methode naar de toepassing ervan in rapportages?

Als gezinscoach bij '10' voor Toekomst van het Leger des Heils ben ik me de afgelopen jaren steeds bewuster geworden van de waarde van een meerzijdig partijdige houding omdat ik khet belangrijk vindt om mijn cliënten en hun context recht te doen. Ook heb ik zelf met allerlei soorten rapportages te maken en herken ik de worsteling die je daarmee kan hebben.

Tijdens het schrijven van mijn theoretisch kader ontdekte ik de schade die onjuiste bewoordingen in rapportages aan kan brengen in gezinnen. Het gedicht van Ida Gerhardt raakt aan dit thema, de impact van woorden die generaties lang meegedragen kunnen worden.

Zou meerzijdig partijdig rapporteren daadwerkelijk kunnen bijdragen aan betere rapportages? Kan een rapportage daardoor een interventie zijn in de hulpverlening? Wat een waardevolle aanvulling zou dit kunnen zijn en een mooie aanzet tot vervolgonderzoek. Het doen van dit onderzoek voelde als een ontdekkingsreis die tot een mooi doel leidde: Meerzijdig partijdig rapporteren kan bijdragen aan het rechtdoen van alle betrokkenen. Het treffendste citaat kwam van René Knip:

'je kunt niet meerzijdig partijdig rapporteren terwijl je niet meerzijdig partijdigheid werkt'

Het begint bij je meerzijdig partijdige grondhouding als hulpverlener, dat is de basis.

Ik wil Ron Foss, Rianne Slagboom en Frans van Straalen van Foss & Partners bedanken voor de mooie kans die ze mij geboden hebben met deze onderzoeksvraag, de professionals voor hun tijd en de mooie gesprekken die waardevolle informatie opleverden voor mijn onderzoek. René Knip voor het meerdere malen delen van zijn rijke ervaring en kennis, mijn collega Hester de Water voor haar enthousiaste aanbod om mee te lezen en voor haar opbouwende feedback, mijn studiegenoten Arjanne Schulenburg en Margriet de Vries voor hun meedenken en waardevolle feedback die mij weer inspireerde en natuurlijk Jaap van der Meiden voor zijn deskundige begeleiding en waardevolle suggesties die me vaak weer in de goede richting wezen. Ook wil ik mijn vriendinnen Antoinette Deuzeman en Jeanet Molenaar bedanken die in onze ontmoetingen vaak met me meedachten en goede vragen stelden die mij weer verder hielpen. Dank aan mijn dochter, Romy Esselink, voor haar hulp bij de Engelse vertaling. En tot slot dank aan mijn man Lambert-Jan die mij alle ruimte heeft gegeven die ik nodig had in deze onderzoeksperiode.

Renate Altena

Hardenberg, 15 juni 2022

1. INLEIDING

Marc Dullaert (Kinderombudsman, 2013) stelt in het rapport ‘Is de zorg gegrond?’ dat rapportages van Bureau Jeugdzorg, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en de Raad voor de Kinderbescherming te vaak fouten bevatten. Volgens Dullaert doen voornoemde organisaties over het algemeen goed werk maar komen er toch fouten voor in hun onderzoeksproces en rapportages. Hij benoemt als tekortkomingen: eenzijdige duiding, vermenging van meningen en feiten, onzorgvuldige bronvermeldingen, onduidelijke conclusies en niet-geaccordeerde informatie van informanten. Ook de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de gecertificeerde instellingen ontvangen bij herhaling klachten vanuit cliëntorganisaties over onjuiste feiten in onderzoeken en rapporten en het weigeren van verbeter suggesties (Rijbroek, Kooymans, Bartelink, & Kooijman, 2020). Ouders kunnen zich hierdoor niet vinden in rapportages die hen nog jaren achtervolgen. Deze klachten leidden tot het ‘Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen’ (2018-2021).

In de Jeugdwet van 14 maart 2014 is artikel 3.3 opgenomen: “De raad voor de kinderscherming en de gecertificeerde instelling zijn verplicht in rapportages of verzoekschriften de van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren” (Jeugdwet, 2014). Minister Dekker en staatssecretaris Blokhuis schrijven in een reactie op kamervragen over kinderen die onterecht uit huis worden geplaatst door slecht feitenonderzoek dat het belang van het goed uitvoeren van feitenonderzoek, conform artikel 3.3 van de Jeugdwet ruimschoots erkend wordt door de hele jeugdbeschermingsketen. Zij schrijven dat er door de opdrachtgever (Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis en de gecertificeerde instelling) van het ‘Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen (2018-2021)’ regiobijeenkomsten worden georganiseerd over rapporteren, cliëntervaringen, intercollegiaal toetsen van rapportages en het toepassen van zorgvuldigheidscriteria bij dossiers. Ook zijn er gesprekken met Hogescholen over de ontwikkeling van een leerplan en is een juridische werkgroep aan de slag met een richtinggevend kader voor feitenonderzoek (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2021).

Het schrijven van rapportages is een vaardigheid die elke hulp- of dienstverlener moet beheersen omdat dit van groot belang is voor goede hulpverlening. Uit een grote hoeveelheid informatie moet een samenhangende rapportage samengesteld worden die recht doet aan het cliëntsysteem: alle betrokkenen hebben een eigen visie die ze graag terug willen zien in de rapportage (Knip, 2021b). Voor een hulpverlener zijn er diverse valkuilen bij het schrijven van rapportages; partijdigheid door eenzijdige betrokkenheid, meningen als feiten overnemen, uit verbondenheid met de één de inzet van de ander niet meer zien of de hulpverlener wil zijn cliënt sparen en spreekt zich niet uit waardoor de rapportage aan kracht verliest (Knip, 2021b). ‘Untruthful content can be incorporated in subsequent reports impacting next evaluations and decisions, and resulting in wrong conclusions and decisions’ (Bouma, Grietens, López López & Knorth, 2019).

Volgens Boszormenyi-Nagy & Krasner (1994) is meerzijdige partijdigheid de belangrijkste therapeutische houding en methode van de contextuele therapie. De kern van meerzijdige partijdigheid is dat er recht wordt gedaan aan alle betrokkenen omdat iedereen recht heeft op aandacht en partijdigheid. Meerzijdige partijdigheid kan ook helpend zijn bij het navigeren tussen tegenstrijdige belangen van relevante betrokkenen, instellingen en overheden (Van der Meiden, 2020).

Meerzijdige partijdigheid in rapportages kan mogelijk behulpzaam zijn bij het recht doen aan alle betrokkenen door onderscheid te maken tussen feiten en meningen en het naast elkaar zetten van verschillende visies. Hierdoor wordt eenzijdige duiding en oordeel in rapportage vermeden. Dit zou een waardevolle bijdrage kunnen zijn voor hulpverleners en jeugdbeschermers, maar ook breder: voor advocaten en (kinder)rechters inzake het schrijven van goede rapportages waarin alle betrokkenen recht gedaan wordt en mogelijk onterechte ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen voorkomen worden. Dit onderzoek richt zich op de bijdrage van meerzijdige partijdigheid in rapportages in de jeugdhulpverlening, zodat rapportage juist als interventie kan dienen.

Foss & Partners is een organisatie in specialistische ambulante hulpverlening die problemen rond rapportage herkent en bereid is mee te werken aan onderzoek. Zij hebben vanuit de rechtbank een opdracht gekregen voor een therapietraject aan een gezin om uithuisplaatsing van de kinderen te voorkomen. In dit traject zijn er verschillende instanties die rapportages schrijven; Foss & Partners, de jeugdbescherming, de Raad van de Kinderbescherming en de Rechtbank. Foss & Partners willen graag hun eigen rapportages langs de meetlat van de meerzijdige partijdigheid leggen en hebben deze onderzoeksvraag bij de Christelijke Hogeschool Ede neergelegd. Voor dit onderzoek zijn geanonimiseerde rapportages rondom voornoemde casus geanalyseerd.

Er is nog niet eerder onderzoek gedaan naar meerzijdige partijdigheid in rapportages in de jeugdhulpverlening. Dit onderzoek voorziet in die leemte.

1.1 Probleemstelling

Voor het hulpverleningsproces is het belangrijk dat alle betrokkenen zich kunnen vinden in rapportages van hulpverlenende instanties. Uit onderzoek blijkt dat deze rapportages te vaak fouten bevatten. Meerzijdige partijdigheid, het belangrijkste methodische principe van de contextuele benadering, richt zich op het recht doen aan alle betrokkenen. Rapportage vanuit dit methodische principe zou de valkuilen voor partijdigheid mogelijk kunnen voorkomen. Er is echter nog geen onderzoek gedaan naar meerzijdige partijdigheid in rapportages.

1.2 Vraagstelling

Hoe kan meerzijdige partijdigheid, zoals geformuleerd in de contextuele theorie van Ivan Boszormenyi-Nagy, in rapportages binnen de jeugdhulpverlening recht doen aan alle betrokken partijen?

1.3 Deelvragen

1. Wat betekent het begrip meerzijdige partijdigheid uit de contextuele benadering van Ivan Boszormenyi-Nagy?
2. Hoe zijn professionals in de jeugdhulpverlening meerzijdig partijdig in hun rapportages, welke mogelijkheden zien zij en welke knelpunten?
3. Welke elementen van meerzijdige partijdigheid zijn zichtbaar in de rapportages rond de casus in dit onderzoek?

1.4 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is om een bijdrage te leveren aan meerzijdig partijdig rapporteren zodat dit de hulpverlening in gezinnen ten goede komt.

1.5 Professionalisering en relevantie

Het is belangrijk dat er recht wordt gedaan aan alle betrokkenen in een gezin of systeem, dat is de kern van de meerzijdig partijdige houding en methode van de hulpverlener. Het was een uitdaging om vanuit dit uitgangspunt de vertaalslag te maken naar rapportages. Daarnaast zie ik mogelijkheden om het begrip meerzijdige partijdigheid eenduidiger te beschrijven, dit aan rapportages te verbinden en aan te bieden in een lespakket. Op deze manier kan ‘meerzijdig partijdig rapporteren’ geïmplementeerd worden in de hulpverlening. Dit kan bijdragen aan de verwetenschappelijking van het schrijven van rapportages in de jeugdhulpverlening en zo de hulpverlening in gezinnen ten goede komen.

2. METHODEN VAN ONDERZOEK

Er is gekozen voor kwalitatief onderzoek omdat het bij dit type onderzoek vooral gaat om ervaringen van mensen en de betekenissen die zij daaraan geven (Boeije & Bleijenbergh, 2019, p. 25). Dit is passend bij het beantwoorden van de hoofdvraag: *‘Hoe kan meerzijdige partijdigheid, zoals geformuleerd in de contextuele theorie van Ivan Boszormenyi-Nagy, in rapportages binnen de jeugdhulpverlening recht doen aan alle betrokken partijen?’* omdat ervaringen van professionals worden onderzocht en daarnaast verschillende rapportages rondom één casus worden geanalyseerd. In dit onderzoek worden verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden gebruikt; half-gestructureerde interviews, een expertinterview en een casestudie van rapportages rondom één casus.

2.1 Methoden van onderzoek per deelvraag

2.1.1 Deelvraag 1

In het eerste deel van het onderzoek wordt de vraag: *‘Wat betekent het begrip meerzijdige partijdigheid uit de contextuele benadering van Ivan Boszormenyi-Nagy?’* beantwoord door middel van literatuuronderzoek. Hiermee is informatie verzameld over zowel rapportage als over meerzijdige partijdigheid. Met de uitkomst hiervan wordt ook een deel van de hoofdvraag beantwoord. Op basis van dit literatuuronderzoek zijn enkele sensitizing concepts geformuleerd die behulpzaam zijn geweest bij het analyseren van de onderzoeksgegevens en het opstellen van de interviewleidraad (Baarda et al., 2018). Voor dit literatuuronderzoek werd gebruik gemaakt van de databanken Wiley Online Library, SAGE, SpringerLink en het Instituut Contextuele Benadering (ICB). Daarnaast is contextuele literatuur van Ivan Boszormenyi-Nagy en van een aantal moderne auteurs, zoals Dillen, Onderwaater en Van der Meiden gebruikt. Hierbij zijn de volgende zoektermen (keywords) gebruikt: meerzijdige partijdigheid (multidirected partiality), contextuele benadering (contextual approach) en rapportage (report).

2.1.2 Deelvraag 2

De tweede deelvraag: *‘Hoe zijn professionals in de jeugdhulpverlening meerzijdig partijdig in hun rapportages, welke mogelijkheden zien zij en welke knelpunten?’* is beantwoord door individuele half-gestructureerde interviews af te nemen bij negen professionals in de jeugdhulpverlening, waaronder één expert.

De selectiecriteria voor het werven van de respondenten zijn als volgt:

- de professional is minimaal hbo-geschoold
- de professional heeft in zijn of haar beroepsgroep te maken met rapportages in de jeugdhulpverlening

- de professional heeft in zijn of haar vakgebied een bepaalde verantwoordelijkheid met betrekking tot het schrijven, lezen of beoordelen van rapportages, of het nemen van besluiten
- de professional heeft te maken met veiligheid in gezinnen; ondertoezichtstellingen en/of uithuisplaatsingen.

Om zoveel mogelijk informatie vanuit verschillende invalshoeken te verzamelen zijn er respondenten geselecteerd uit verschillende beroepsgroepen, te weten: een ambulante hulpverlener en een contextueel hulpverlener van Foss & Partners en een jeugdbeschermer uit de geanonimiseerde casus van dit onderzoek. Daarnaast zijn uit het netwerk van de onderzoeker twee leden van de Raad van de Kinderbescherming benaderd en, met behulp van het netwerk van de leerwerkgroep op de Christelijke Hogeschool Ede, een familierechter, een advocaat/mediator en een contextueel therapeut. Hierdoor is een completer en gevarieerder beeld ontstaan van ervaringen met meerzijdige partijdigheid in rapportages.

De namen van deze respondenten zijn geanonimiseerd. Rechter Nathalie van Waterschoot heeft op persoonlijke titel meegedaan aan het onderzoek. Omdat zij niet als professional te maken heeft gehad met rapportages in de jeugdhulpverlening kon dit interview niet meegenomen worden in de resultaten. In de discussie wordt aan dit interview gerefereerd omdat zij wel een belangrijk thema, namelijk waarheidsvinding, te berde heeft gebracht. René Knip werkt als expert mee aan dit onderzoek. Hij is psycholoog, contextueel therapeut, supervisor en trainer bij René Knip Verhaal en Context en heeft de training: 'Meerzijdig partijdig rapporteren' ontwikkeld. Vanuit zijn expertise voegt zijn visie op meerzijdig partijdig rapporteren een extra dimensie aan het onderzoek toe.

Op basis van het literatuuronderzoek en de deelvragen zijn er sensitizing concepts geformuleerd voor het opstellen van de interviewleidraad (Baarda et al., 2018). De vragen hiervoor zijn geformuleerd en vastgesteld met behulp van de leerwerkgroep en de onderzoeksbegeleider. De interviewleidraad is half-gestructureerd, de hoofdvragen liggen vast en er is ruimte voor doorvragen (Baarda et al., 2018). De interviewleidraad is opgenomen als bijlage 1.

De interviews zijn, in verband met de coronamaatregelen, online af- en opgenomen met het programma Microsoft Teams. Eén interview is opgenomen met de spraakrecorder van een Samsung S10. De interviews zijn afgenomen in de periode december 2021 tot februari 2022. Vooraf hebben de respondenten via email een toestemmingsverklaring ontvangen met daarbij een toelichting op het onderzoek. Allen hebben deze toestemmingsverklaring getekend en via email geretourneerd. De interviews zijn geprepareerd tot onderzoeksdata door ze integraal te transcriberen en te anonimiseren. In deze verzamelde data is systematisch gezocht naar informatie die van belang is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Deze gevonden tekstfragmenten zijn open gecodeerd; de betekenis van een tekstfragment wordt in een code uitgedrukt (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Om het overzicht te behouden is gebruik gemaakt van het softwareprogramma Atlas-ti dat behulpzaam is bij de analyse. Door middel van axiaal coderen zijn deze codes geïntegreerd in centrale categorieën: kernlabels en sublabels (bijlage 3). Hierbij waren de onderzoeksvragen leidend. Door selectieve codering is naar patronen gezocht en zijn er verbanden gelegd tussen de categorieën die in de axiale fase zijn

beschreven. De uitkomsten van deze data-analyse zijn verbonden met het literatuuronderzoek en de inzichten uit het expertinterview. Op deze manier zijn bevindingen en conclusies geformuleerd die antwoord geven op de onderzoeksvragen (Boeije & Bleijenbergh, 2019).

2.1.3 Deelvraag 3

Het derde deel van het onderzoek richt zich op de vraag: *‘Welke elementen van meerzijdige partijdigheid zijn zichtbaar in de rapportages rond de casus in dit onderzoek?’* Dit deel van het onderzoek betreft een casestudie. Alle geanonimiseerde rapportages rondom één casus worden geanalyseerd. Het doel van een casestudie is niet alleen om iets over de casus zelf te zeggen maar ook om te generaliseren naar vergelijkbare situaties (Baarda et al., 2018).

In deze geanonimiseerde data is systematisch gezocht naar informatie die van belang is voor het beantwoorden van de derde onderzoeksvraag. Bij de analyse van deze data is eveneens gebruik gemaakt van het softwareprogramma Atlas-ti om het overzicht te behouden. Een deel van de kern- en sublabels, die gebruikt zijn bij deelvraag 2 en betrekking hebben op elementen van meerzijdige partijdigheid in rapportages, zijn bij deze deelvraag opnieuw gebruikt. Er is gezocht naar overeenkomsten in beide data maar ook naar verschillen.

De gevonden tekstfragmenten zijn open gecodeerd en door middel van axiaal coderen zijn deze codes geïntegreerd in centrale categorieën: kernlabels en sublabels (bijlage 4). Hierbij waren de onderzoeksvragen leidend. Door selectieve codering is naar patronen gezocht en zijn er verbanden gelegd tussen de categorieën die in de axiale fase zijn beschreven. De uitkomsten van deze data-analyse zijn verbonden met het literatuuronderzoek, de uitkomsten van de interviews met professionals en de inzichten uit het expertinterview. Op deze manier zijn bevindingen en conclusies geformuleerd die antwoord geven op de onderzoeksvragen (Boeije & Bleijenbergh, 2019).

2.2 Betrouwbaarheid en validiteit

Bij betrouwbaarheid en validiteit gaat het om de transparantie van het gevolgde proces, een van de belangrijkste voorwaarden om aan te tonen dat de resultaten van het onderzoek op een betrouwbare manier tot stand zijn gekomen en tot geldige uitspraken leiden (Boeije & Bleijenbergh, 2019).

2.2.1 Betrouwbaarheid

Betrouwbare methoden van dataverzameling zorgen voor gelijke uitkomsten bij herhaling van de waarnemingen, zolang wat gemeten wordt hetzelfde blijft. Toevallige of niet-systematische fouten hebben zo min mogelijk invloed op de waarnemingen (Boeije & Bleijenbergh, 2019).

Om de betrouwbaarheid te verhogen zijn in dit onderzoek een aantal stappen gezet. De te analyseren rapportages zijn geanonimiseerd zodat ze niet te herleiden zijn. Er is zorgvuldig omgegaan met de dataverzamelingsmethoden en het dataverzamelingsproces is goed gedocumenteerd zodat dit na te volgen en te controleren is (Baarda et al., 2018).

De interviews zijn opgenomen in het programma Microsoft Teams waardoor de gesprekken zo min mogelijk verstoord zijn. Deze methode maakt controle achteraf mogelijk. Herhaling van deze procedure is mogelijk, wat de betrouwbaarheid van de resultaten vergroot (Baarda et al., 2018). Daarnaast zijn de interviews getranscribeerd, deze zijn te vinden in het bronnenboek. Aanpassingen in het onderzoek zijn steeds gedaan in overleg met de onderzoeksbegeleider en de opdrachtgever om zo de betrouwbaarheid te vergroten. Wanneer dit onderzoek herhaald zou worden in een soortgelijke casus zouden mogelijk vergelijkbare uitkomsten gevonden worden.

2.2.2 Validiteit

Met validiteit wordt bedoeld dat op de juiste wijze benoemd wordt wat waargenomen wordt. Het gaat hierbij vooral om de interpretatie van de waarnemingen. Systematische fouten hebben zo min mogelijk invloed op de waarneming (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van triangulatie door het gebruik van verschillende dataverzamelmethodes; een casestudie van rapportages, individuele half-gestructureerde interviews en een expertinterview. Met deze verschillende methodes is hetzelfde fenomeen, namelijk de bijdrage van meerzijdige partijdigheid aan rapportages, onderzocht. Door het gebruik van methodetriangulatie is de validiteit van de onderzoeksuitkomsten verhoogd (Baarda et al., 2018).

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van verschillende databanken. De gebruikte literatuur is door middel van bronvermelding terug te vinden in de literatuurlijst. De rapportages zijn achteraf geanonimiseerd waardoor er geen sprake is van informatie die gekleurd is door sociale wenselijkheid. De rapportages komen overeen met de werkelijkheid. De interviews zijn afgenomen met professionals, waaronder betrokken hulpverleners, contextueel hulpverleners, een advocaat en een rechter. De interviews zijn opgenomen, getranscribeerd en alleen gebruikt voor dit onderzoek. Om de validiteit van dit onderzoek te bevorderen is gebruik gemaakt van peer debriefing, het raadplegen van collega's en van member checking; het raadplegen van betrokkenen (Baarda et al., 2018). De labelschema's van de interviews en rapportages zijn besproken met de onderzoeksbegeleider en twee medestudenten en daarna aangescherpt, wat de validiteit van het onderzoek vergroot (Baarda et al., 2018).

3. RAPPORTAGES IN DE JEUGDHULPVERLENING

In dit hoofdstuk wordt het doel van rapportage beschreven, vervolgens worden fouten en klachten beschreven en wordt ingegaan op het scheiden van feiten, meningen en interpretaties en het belang van zorgvuldige rapportage.

3.1 Doel van rapportage

Sinds 1 januari 2022 is er één nieuwe beroepscode voor alle professionals in sociaal werk. Artikel 15 betreft verslaglegging en dossiervorming:

“De professional verzamelt voor de ondersteuning en hulpverlening relevante informatie en legt deze zorgvuldig en op verantwoorde wijze vast” (BPSW, 2021, p. 25).

In de toelichting wordt geschreven over de noodzakelijkheid van verslaglegging en dossiervorming om een verantwoorde professionele relatie op te bouwen, het handelen van de professional voor de cliënt inzichtelijk en transparant te maken, dit handelen te kunnen verantwoorden en om zo nodig de hulpverlening over te kunnen dragen (BPSW, 2021).

Nieuw in deze beroepscode is dat er duidelijker wordt geschreven over het vastleggen van relevante informatie (rapporteren) en hiermee concrete handvaten biedt aan de professional. Uit nieuwe toevoegingen aan de beroepscode blijkt hoeveel waarde er aan goede rapportage wordt gehecht en de noodzaak van een zorgvuldige beschrijving hiervan (BPSW, 2021).

Ook is de context en de praktijk van rapportage belangrijk. Aan wie wordt gerapporteerd? Over wie? Wat is het doel van de rapportage? Welke aspecten zijn belangrijk? (Regouin & Schamp, 2006). Ook moet de rapporteur de eigen positie bepalen, dat is van belang zowel voor hen over wie de rapportage gaat als voor degene voor wie wordt gerapporteerd (Regouin & Schamp, 2006). Rapporteren betreft meer dan alleen schrijfvaardigheden:

Writing reports is not only about developing writing skills but also about starting a dialogue with clients about changing perspectives. Therefore, it is relevant that any report writer asks himself if the people he is describing would recognize themselves in what is written down (Roose, Mottart, Dejonckheere, van Nijnatten & De Bie, 2009, p. 329).

3.2 Fouten in rapportages

Betrouwbare rapportage bevordert goede hulpverlening (Ter Horst, 2008). In dit onderzoek wordt uitgegaan van rapportages in de jeugdhulpverlening omdat blijkt dat deze rapportages te vaak fouten bevatten (Kinderombudsman, 2013; Bouma, Grietens, López López & Knorth, 2019; Rijbroek, Kooymans, Bartelink, & Kooijman, 2020). Ook de media besteedt hier aandacht aan, bijvoorbeeld in de op 7 juli 2021 vertoonde documentaire ‘Goede moeders’ waarin een verloskundige bij moeders in haar praktijk ontdekt dat er kinderen uit

huis zijn geplaatst op basis van slecht onderbouwde rapportages (van Nes, 2021). In dit programma komt ook voormalig sociaal pedagoog Harry Bernds en aan het woord. Hij doet onderzoek naar fouten in jeugdzorgrapportages en ziet veel knip- en plakwerk en foutieve informatie die van instantie naar instantie wordt doorgevoerd (van der Keuken, 2017). De gevolgen hiervan kunnen groot zijn. Op basis van verkeerde informatie kan een kind onder toezicht worden gesteld of zelfs uit huis geplaatst.

3.3 Klachten over rapportages

Uit cijfers van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg blijkt dat er 1035 klachten over rapportages zijn binnengekomen in 2020 (AKJ, 2020).

In onderzoek van Bouma, Grietens, López López & Knorth (2019) komt naar voren dat ouders vinden dat professionals niet altijd aan waarheidsvinding doen en dat als gevolg daarvan rapporten leugens, onwaarheden en fouten kunnen bevatten, die weer worden verwerkt in volgende rapportages, met gevolgen voor volgende evaluaties en beslissingen, en resulteren in verkeerde conclusies en beslissingen.

Kinderpsychiater Dijkshoorn voegt hier nog een andere dimensie aan toe. Dijkshoorn zegt in een radioprogramma op NPO1 dat hulpverleners en jeugdbeschermers teveel zijn gericht op onveiligheid, op wat er niet goed gaat. Hierdoor komt de balans tussen wat er goed gaat en niet goed gaat niet voldoende terug in rapportages (Argos, 2020).

Uit het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen (2018-2021) blijkt dat ouders de kwaliteit van onderzoek, rapportages en verzoekschriften onvoldoende vinden en zij geven hierbij concrete punten aan zoals onder andere het door elkaar lopen van feiten, meningen en interpretaties, de persoonlijke mening of beleving van direct betrokkenen wordt onvoldoende recht gedaan en er wordt niet geverifieerd of oude informatie nog een rol speelt in het heden.

In het kader van het ‘Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen (2018-2021)’ heeft het Nederlands Jeugdinstituut de opdracht gekregen om goede en minder goede voorbeelden van feitenonderzoek te beschrijven met betrekking tot drie actielijnen, waarvan de kwaliteit van onderzoek en rapportage er één is (Rijbroek, Kooymans, Bartelink & Kooijman, 2020).

3.4 Feiten, meningen en interpretaties

Het scheiden van feiten, meningen en interpretaties blijkt een groot struikblok te zijn in rapportages (Bouma, Grietens, López López & Knorth, 2019; AKJ, 2019; Rijbroek, Kooymans, Bartelink & Kooijman, 2020). Hoe zijn deze begrippen te onderscheiden?

- Feiten zijn controleerbare gegevens, waarneembaar en voor alle betrokkenen waar. Vanuit de contextuele benadering zijn feiten in de eerste dimensie te plaatsen. Woorden hierbij zijn: is, heeft, woont, bestaat

- Meningen zijn opvattingen, gedachten, visies en standpunten over feiten, gebeurtenissen, gedragingen en omstandigheden.
Woorden hierbij zijn: vindt, denkt, meent, ervaart
- Interpretaties zijn conclusies die je verbindt aan waarnemingen (Knip, 2021a).
Meningen en interpretaties zijn vanuit de contextuele benadering in de tweede dimensie te plaatsen.
Woorden hierbij zijn: de indruk hebben, opmaken uit, concluderen, interpreteren (Knip, 2021a)

Knip (2021b) schrijft over het belang van het opnemen van verschillende en soms tegenstrijdige visies in rapportage en daarbij feiten, meningen en interpretaties van elkaar scheiden en zo recht doen aan alle betrokkenen. De mate waarin de rapporteur het onderscheid kan zien en hanteren tussen feiten, meningen en interpretaties maakt rapportage betrouwbaar (Regouin & Schamp, 2006).

3.5 Belang van zorgvuldige rapportage

Als de ontwikkeling van een kind ernstig wordt bedreigd kan de overheid ingrijpen door een kind onder toezicht te stellen of uit huis te plaatsen. Zo'n ingreep moet zorgvuldig worden voorbereid en goed onderbouwd omdat het van belang is dat een rechter op basis van de juiste feiten kan beoordelen of een dergelijke ingreep noodzakelijk is (Rijbroek, Kooymans, Bartelink & Kooijman, 2020). De Rijksoverheid (2021) schrijft in het 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' dat objectief en waarde vrij moet worden getoetst of een besluit tot overheidsingrijpen zorgvuldig tot stand is gekomen en dat daarom verzoekschriften en rapportages altijd begrijpelijk en goed onderbouwd moeten zijn zodat een kind niet op basis van verkeerde informatie onder toezicht wordt gesteld of zelfs uit huis geplaatst. In de Jeugdwet van 14 maart 2014 is artikel 3.3 opgenomen: "De raad voor de kinderbescherming en de gecertificeerde instelling zijn verplicht in rapportages of verzoekschriften de van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren" (Jeugdwet, 2014).

3.6 Samenvatting

Rapportage in de jeugdhulpverlening kan behoorlijke consequenties hebben voor gezinnen met kinderen. Daarom is het belangrijk dat rapportage betrouwbaar is en zorgvuldig gebeurt zodat fouten en onjuistheden voorkomen worden. Het maken van onderscheid tussen feiten, meningen en interpretaties lijkt hierbij essentieel.

4. MEERZIJDIGE PARTIJDIGHEID

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de eerste deelvraag: *Wat betekent het begrip meerzijdige partijdigheid uit de contextuele therapie, ontwikkeld door Ivan Boszormenyi-Nagy en zijn medewerkers?*

4.1 Wat betekent het begrip meerzijdige partijdigheid?

In de literatuur wordt ook wel gesproken over ‘veelzijdig gerichte partijdigheid’. Deze partijdigheid wordt omschreven als “de toewijding van de therapeut om ieder in de wereld van zijn cliënt, die wellicht wordt beïnvloed door de therapeutische interventies, te helpen” (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994 p. 348). Deze meerzijdige partijdigheid is de grondhouding en de basismethodiek van de contextueel hulpverlener (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994). De hulpverlener toont zorg en erkenning voor wat iemand heeft geïnvesteerd maar ook voor hoe hij in zijn vertrouwen is beschadigd (Meulink-Korf & Van Rhijn, 2002). Boszormenyi-Nagy & Krasner (1994, p. 480) spreken over meerzijdige partijdigheid als “achtereenvolgens de kant kiezen voor (en later ook tegen) ieder familielid afzonderlijk. De therapeut probeert met iedereen mee te voelen en iedereen krediet te geven op grond van iets dat werkelijk krediet waard is.”

De hulpverlener heeft volgens Nagy de positie van meerzijdige pleitbezorger voor de meerdere generaties omvattende grootfamilie. Met grootfamilie wordt iedereen bedoeld die tot de relationele context behoort, ook zij die overleden zijn (Boszormenyi-Nagy, 2000). Meulink-Korf en Van Rhijn (2002) voegen hier nog aan toe dat ook leermeesters, vrienden en anderen tot die relationele context kunnen behoren.

De meerzijdig partijdige hulpverlener is in staat de inzet en goede bedoelingen van alle betrokkenen op te sporen en hen krediet en vertrouwen te kunnen geven en bevordert tevens dat zij elkaar krediet gaan geven. Vanaf de start heeft de hulpverlener dit verbindende doel voor ogen en houdt hierbij rekening met de belangen van alle betrokkenen (Boszormenyi-Nagy, 2000) in alle vier dimensies: feiten, psychologie, transacties en relationele ethiek (Meulink-Korf & Van Rhijn, 2002). De hulpverlener is empathisch, geeft erkenning en bekrachtigd wat er gezegd wordt. Hij luistert naar de een en vervolgens wendt hij zich op dezelfde wijze tot de ander (Boszormenyi-Nagy, 2000). De hulpverlener is beurtelings partijdig is met alle betrokkenen uit de context van de cliënt, ook als die afwezig zijn “mensen van vroeger, van nu, en zelfs komende generaties.” (Meulink-Korf & Van Rhijn, 2002, p. 197). Hij is voor de één, zonder tegen de ander te zijn (BPSW, 2021).

De kern van meerzijdige partijdigheid is dat er recht wordt gedaan aan alle betrokkenen omdat iedereen recht heeft op aandacht en partijdigheid. Meerzijdige partijdigheid kan ook helpend zijn bij het navigeren tussen tegenstrijdige belangen van relevante betrokkenen, instellingen en overheden (Van der Meiden, 2020). Het principe dat hierbij wordt gehanteerd is dat de hulpverlener eerst plaats geeft aan de belangen van de meest kwetsbare. Hij houdt rekening met de gerechtigde belangen van elke betrokkene en die van de meest

kwetsbare in het bijzonder, vaak zijn dat de kinderen (Heyndricks, 2016).

4.2 Het doel: de dialoog

Het doel van meerzijdige partijdigheid is het op gang brengen van een dialoog waarbij men rechtvaardig rekening houdt met de ander en daarnaast serieus opkomt voor de eigen positie en verlangens (Meulink-Korf & Van Rhijn, 2002).

Door meerzijdige partijdigheid kan de hulpverlener de dialoog tussen familieleden bevorderen. Bijv. door verkennende, open ‘huis, tuin en keuken’ vragen kan de hulpverlener op een directe en toch onbedreigende manier doordringen tot de kern van de situatie (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994, p. 351-352). Het beurtelings spreken bij meerzijdige partijdigheid heeft volgens Seikkula en Arnkil (2006) als doel om een innerlijke dialoog bij alle betrokkenen te bevorderen in plaats van zelf te spreken. Hiermee doet de meerzijdige partijdigheid een beroep op elk familielid om zich ook open te stellen voor het verhaal van de andere familieleden (Van der Meiden, 2020).

Nagy beschouwt relationele ethiek als een balans die tot stand komt in de dialoog (Van der Meiden, 2015). De dialoog is een middel waarin gezocht wordt naar een weg die tot een rechtvaardige oplossing leidt: soms geeft de één, soms geeft de ander. In de dialoog wordt ruimte gegeven aan elkaar om ieders kant te zien en te erkennen. Dit kan leiden tot oplossing van de tegenstelling maar ook tot het erkennen van en respect hebben voor de verschillen. Dit versterkt de verbondenheid omdat de betrokkenen elkaar op deze manier recht doen (Van der Meiden, 2015).

Verbondenheid staat centraal in de filosofie van Martin Buber die Nagy heeft gebruikt voor de onderbouwing van zijn contextuele therapie. De mens wordt pas tot mens als hij in relatie treedt met de ander en met die ander een werkelijke dialoog, een ontmoeting aangaat. Buber beschrijft twee vormen van zijn; de Ik-Het relatie (objectief) en de Ik-Gij relatie. In een Ik-Gij relatie accepteren en respecteren beiden elkaar als volwaardig persoon in wederzijdse bevestiging. Ook als ze tegenover elkaar komen te staan in een conflict. Buber sprak over een relatie van twee personen. Nagy trok dit door naar het gezin of de familie als sociale groep waarvan alle leden met elkaar een relatie volgens Bubers Ik-Gij-dialoog zouden moeten hebben (Onderwaater, 2009). Door te geven aan de ander, zorg te dragen en verantwoordelijk voor de ander te zijn, met name voor zijn ouders en zijn kinderen, wordt de mens werkelijk vrij en ontvangt hij dus zelf (Van den Eerenbeemt & Oele, 1987).

4.3 Elementen van meerzijdige partijdigheid volgens Nagy

Nagy onderscheidt de hierna volgende vijf aspecten van meerzijdige partijdigheid (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994).

4.3.1 Empathie

Volgens Van Dale: Het vermogen om zich in de gevoelens van anderen in te leven.

De hulpverlener probeert zich voor te stellen hoe ieder familielid zich voelt wanneer hij zijn eigen positie verwoordt. De gevoelens die familieleden bij hem kunnen oproepen, zoals verontwaardiging of minachting probeert hij door zijn pogingen partijdig te zijn te beteugelen. De therapeut probeert ruimte in zijn gevoelens te vinden om zich voor te kunnen stellen hoe degene die deze gevoelens in hem oproept, zelf als slachtoffer heeft geleden in zijn jeugd (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994).

4.3.2 Krediet geven (erkenning)

Als de hulpverlener beurtelings achter elke betrokkene gaat staan en erkenning geeft voor het geleden onrecht maar ook voor de verdiensten, helpt dit modelgedrag van de hulpverlener de betrokkenen om elkaar erkenning te gaan geven voor geleden onrecht en voor verdiensten (Van der Meiden, 2015). De hulpverlener stimuleert hiermee dat familieleden elkaar krediet gaan geven voor hetgeen wederzijds wordt gegeven (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994).

4.3.3 Verwachting

Vanuit de positieve grondhouding van de hulpverlener verwacht hij dat de familieleden om elkaar geven en iets voor elkaar willen doen. De hulpverlener verwacht van de familieleden dat ze bereid zijn om te onderzoeken wat de motieven van de andere familieleden zijn, ook de motieven van ‘het monster’ in de familie, die op deze manier een kans krijgt om een verklaring voor zijn gedrag te geven en wellicht constructievere manieren vindt voor het omgaan met zijn familieleden (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994).

4.3.4 Alomvattendheid

Alomvattendheid vraagt van de hulpverlener dat hij elk familielid een eerlijke kans geeft, ook de ‘boosdoener’. De hulpverlener is veelzijdig gericht en kiest niet de kant van de één of de ander maar is professioneel betrokken ten bate van ieder familielid. “Veelzijdig gerichte partijdigheid is de enig denkbare methode om zeker te stellen dat er rekening wordt gehouden met de factor ‘rechtvaardigheid’ in ieders leven.” (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994, p. 349).

4.3.5 Timing

Dit vijfde aspect is het proces waarin de hulpverlener zich, gestuurd door zijn timing, tot de verschillende familieleden richt. In dit proces bepaalt de hulpverlener de volgorde van zijn prioriteiten en houdt hierbij met voorrang rekening met degene die het meest gekwetst is (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994).

4.4 Elementen van meerzijdige partijdigheid uit ander onderzoek

Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk (2018b) hebben tien sessie uit de praktijk van Ivan Boszormenyi-Nagy onderzocht en beschrijven hoe principes van de contextuele theorie

geïntegreerd kunnen worden in concrete therapeutische interventies. Ze vonden zes clusters van interventies die methodische elementen vertegenwoordigen waarmee Nagy het paradigma van zijn benadering toepast. Eén van deze clusters is ‘Handelen vanuit meerzijdige partijdigheid.’ De auteurs hebben aspecten van meerzijdige partijdigheid waargenomen in elke sessie, terwijl het belang van andere clusters afhangt van het onderwerp of de fase van het proces. Meerzijdige partijdigheid is dus niet een op zichzelf staande interventie of methode maar een grondhouding van de contextueel hulpverlener. Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk (2018b) komen tot de volgende aspecten van meerzijdige partijdigheid, zoals zij die ontdekten in de sessies van Nagy.

4.4.1 Beurtverdeling

Het meest kenmerkende aspect is de strikte beurtverdeling waarmee Nagy de discussie leidt en de sessies structureert (Van der Meiden, Noordegraaf, & van Ewijk (2018b). Door deze structuur krijgt elk gezinslid de kans om zijn kant te verwoorden. Door de alliantie van de hulpverlener met elk individueel gezinslid ervaren zij vertrouwen. Ook wordt elk gezinslid, misschien wel voor het eerst, geconfronteerd met de kant van de ander. Dit kan leiden tot sympathie of erkenning (Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk, 2018b).

4.4.2 Empathie en krediet geven

Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk (2018b) zagen in de sessies van Nagy dat familieleden soms moeten worden geholpen om gepaste aandacht te geven aan empathie en krediet geven. Het hoofddoel van meerzijdige partijdigheid is het oproepen van een dialoog waarin de familieleden elkaar krediet kunnen geven, maar soms is de therapeut voor hen een soort rolmodel.

4.4.3 Partijdig met niet aanwezige familieleden

Een belangrijke rol voor de hulpverlener is om ook partijdig te zijn voor hen die niet aanwezig zijn maar wel betrokken en van betekenis (Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk, 2018b). Hij probeert ook bondgenoot te zijn van wie niet aanwezig is; “mensen van vroeger, van nu, en zelfs komende generaties.” (Meulink-Korf & Van Rhijn, 2002, p. 197).

4.4.4 Een dialoog uitlokken

In wezen is de meerzijdige partijdigheid er op gericht een echte dialoog tussen de gezinsleden op gang te brengen. In de onderzochte sessies focust Nagy meestal op de beurtverdeling maar zo nu en dan probeert hij een dialoog tussen mensen uit te lokken (Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk, 2018b).

4.5 Samenvatting

Meerzijdige partijdigheid is de belangrijkste therapeutische houding en methode van de contextueel hulpverlener (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1994). De kern van meerzijdige partijdigheid is dat er recht wordt gedaan aan alle betrokkenen omdat iedereen recht heeft op aandacht en partijdigheid (Van der Meiden, 2020). Nagy beschrijft vijf aspecten van meerzijdige partijdigheid: empathie, krediet geven, verwachting, alomvattendheid en timing. Deze aspecten spelen alle een rol in de grondhouding van de contextueel hulpverlener. In het onderzoek van Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk (2018b) onderscheiden zij vier aspecten van meerzijdige partijdigheid: beurtverdeling, empathie en krediet geven, partijdigheid met niet aanwezige familieleden en het uitlokken van de dialoog. In dit onderzoek wordt een poging gedaan om een vertaalslag te maken van deze aspecten van meerzijdige partijdigheid naar de toepassing ervan in rapportages.

Nagy onderscheidt de aspecten *empathie* en *krediet geven* terwijl Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk (2018b) deze beide begrippen samenvoegen. In dit onderzoek zullen beide begrippen afzonderlijk van elkaar worden gebruikt omdat ze beiden iets wezenlijks anders uitdrukken. Het aspect *beurtverdeling* is samengevoegd met het aspect *alomvattendheid* omdat in rapportages de beurtverdeling te zien is als aan alle betrokkenen een faire plek geven in de rapportage.

5. RESULTATEN INTERVIEWS PROFESSIONALS

In het theoretisch kader is uitgewerkt wat het begrip ‘meerzijdige partijdigheid’ uit de contextuele theorie betekent, hoe dit raakt aan de dialoog en welke aspecten te onderscheiden zijn. Hieruit blijkt dat meerzijdige partijdigheid uit meerdere lagen is opgebouwd. Het is een grondhouding en een methode. Om te onderzoeken of hulpverleners in de jeugdhulpverlening ook vanuit deze meerzijdige partijdigheid rapporteren zijn gegevens verzameld uit interviews die zijn afgenomen bij acht professionals in de jeugdhulpverlening en bij één expert. De analyse van deze gegevens zal antwoord geven op de deelvraag: *‘Hoe zijn professionals in de jeugdhulpverlening meerzijdig partijdig in hun rapportages, welke mogelijkheden zien zij en welke knelpunten?’*

De codes achter de citaten verwijzen naar de tekst in het bronnenboek.

5.1 Meerzijdige partijdigheid

Van de acht professionals gaf er één aan onbekend te zijn met het begrip meerzijdige partijdigheid (2;23). Een andere professional vertelde ooit een cursus te hebben gehad maar niet meer goed te weten wat het inhoudt, alleen dat het te maken heeft met loyaliteitsperikelen (5;22). Vier professionals geven omschrijvingen die raken aan de meerzijdige partijdigheid in het beurtelings naast elke betrokkene staan (1;34, 3;8, 6;11, 8;5, 9;6). Twee professionals voegen er nog meerdere lagen aan toe, zoals het zien van de belangen en intenties van verschillende partijen en mensen daarin steunen (3;8) en het horen van het onrecht wat iemand heeft ervaren, het onderzoeken van intenties, het geven van erkenning voor het onrecht en daarbij het belang van het kind voorop stellen (4;43).

De expert geeft aan dat meerzijdige partijdigheid inderdaad verschillende lagen kent. De bovenste laag is dat ieder er recht op heeft om zijn of haar verhaal te doen en om daar onbevooroordeeld naar te luisteren. Niet vanuit hypothesen maar vanuit de vraag: Waar kan ik diegene horen in zijn of haar verhaal? De laag daaronder is: Kan ik in dat verhaal luisteren naar twee dingen: Hoe heeft deze mens geprobeerd te investeren en hoe heeft deze mens geleden, waar ligt de kwetsing? En daar niet alleen naar te luisteren maar ook door te vragen naar intenties. Daarnaast vraagt meerzijdige partijdigheid ook om gewone vaardigheden als beurt verdelen en binnen die beurtverdeling iedereen aan bod laten komen en uitnodigen om te luisteren (7;63).

Een aantal professionals noemen dat rapporteren nauwelijks een plek heeft gehad in de genoten opleidingen en dat er in geen van de opleidingen aandacht is geweest voor meerzijdig partijdig rapporteren (3;43, 4;49, 6;31). Twee professionals benoemen dat er in bijscholing wel aandacht is geweest voor meerzijdige partijdigheid (6;32, 8;33).

Volgens twee professionals is de hulpverlener zelf ook onderdeel van de meerzijdige partijdigheid (3;26, 4;21).

5.2 Kernlabels

De verzamelde data uit de interviews met de acht professionals en de expert zijn samengevat in kernlabels die hierna per paragraaf besproken worden.

5.2.1 Empathie

Zes van de acht professionals benoemen empathische aspecten, bijvoorbeeld door iemands pijn te erkennen en daar veel empathie voor te hebben (1;47), een emotionele band te hebben met de ander (2;13) en geven aan dat mensen zich gehoord voelen (4;5, 6;29, 8;24).

Dat is denk ik wel, als je meerzijdig partijdig werkt, altijd wel een onderdeel van je werkwijze van eh.. probeer je in te leven, probeer je te verplaatsen, probeer begrip te hebben en laat mensen daarover praten. Dat vinden mensen over het algemeen ook heel fijn (3;27).

5.2.2 Krediet geven (erkenning)

Vier professionals hebben aandacht voor het benoemen van het wederzijds geven en ontvangen van hun cliënten (1;40, 3;29, 5;9).

Maar je hebt het geven van erkenning nodig om individueel op een gegeven moment naast iemand te gaan staan in de hoop dat hij dan ook kan horen waarom de ander gedaan heeft wat hij heeft gedaan. Het is vooral het bij alle betrokkenen op zoek gaan naar het onrecht en wat maakt dat zij niet tot elkaar komen en dat verbinden (4;16).

De expert zegt hierover dat de contextueel hulpverlener in het bijzonder naar twee dingen luistert: Hoe heeft deze mens geprobeerd te investeren en hoe heeft deze mens geleden? En dan niet alleen te luisteren naar het antwoord maar ook proberen door te vragen naar intenties, wat heeft iemand bedoeld te geven en waar ligt de kwetsing (7;19)? Dat vraagt van de hulpverlener een actieve handeling om naar ieders intenties, ieders pogingen om te geven, ieders onrecht te kijken (7;40).

5.2.3 Verwachting

De hulpverlener zoekt vanuit zijn positieve grondhouding naar intenties van mensen en verwacht dat ze om elkaar geven en iets voor elkaar doen.

...ik gebruik nooit het belang van het kind, dat vind ik een heel verkeerde uitdrukking omdat, als je dat zegt, als je daaraan refereert dan suggereer je eigenlijk dat ouders dat niet doen, dat moet je nooit doen, ouders willen in principe altijd goed voor hun kind en behartigen zeker het belang van hun kind (3;22)

Eén professional benadrukt het belang van erkenning geven in de hoop dat de cliënt dan ook kan horen waarom de ander heeft gedaan wat hij heeft gedaan (4;16).

Wil je het echt weten, what's on the other site? Wat speelt er nou echt bij hem? Waarom die doet zoals hij doet? (8;9)

Volgens andere professionals moet het streven naar gezamenlijk ouderschap de insteek zijn vanuit de verwachting dat ouders het beste voor hun kind willen (5;17) en wordt verwacht dat ouders bereid zijn om iets te doen om de hulpverlening te laten slagen (9;17).

Knelpunten

Eén professional benoemt dat veel mensen hulp nodig hebben maar dat de drempel te hoog is om hulp te vragen uit angst (1;22). Een andere professional benoemt dat het lastig is als je maar met één ouder te maken hebt en dan probeert te ontdekken wat de intenties van de ander kunnen zijn (2;6). De verwachting van de hulpverlener is niet altijd positief. Eén professional geeft aan dat er soms veel aandacht wordt besteed aan de risicofactoren en veel minder aan de beschermende factoren (3;3) en dat het voorkomt dat er naar een doel, bijvoorbeeld een OTS, toegeschreven wordt (3;2).

5.2.4 Alomvattendheid

Alle professionals geven aan naar het hele systeem te kijken (1;27, 2;12, 4;22, 5;13, 7;17)

...omdat je met zulke heftige beslissingen bezig bent die niet één persoon aangaan maar altijd het systeem aangaan ben je verplicht om iedere rapportage die je opstelt, ja oog te hebben voor al die belangen zonder dat je daarbij aan duidelijkheid inboet en die duidelijkheid kun je bereiken door heel straf te zitten op het scheiden van feiten, meningen, subjectiviteit, objectiviteit, analyse, kritisch meelezen en ook de wetenschap dat ook weer andere hulpverleners met jouw rapportage aan de haal gaan dus ook nadenken over de vraag: ik schrijf dit nu op, hier gaat misschien over een half jaar een kinderrechter naar kijken, wat gaat het voor gevolgen hebben, dus enorm bewust en zorgvuldig omgaan met de positie die jij hebt in een kwetsbaar gezin wat uiteindelijk toch bij elkaar hoort ondanks al die kwetsbaarheden (1;82).

Knelpunten

Als knelpunten worden benoemd dat beide ouders soms de hulpverlener proberen in te zetten voor hun eigen doel (1;38, 3;17, 8;30). Als je met één ouder te maken hebt, ken je de achtergrond van de andere ouder vaak niet, wat zijn/haar krachten en valkuilen zijn (2;8), deze professional vindt dat hij daarom ook niets daarover in zijn rapportage kan schrijven omdat het dan eigen interpretatie is.

5.2.5 Timing

Dit proces, waarin de professional met voorrang rekening houdt met degene die het meest gekwetst is, komt in alle acht interviews terug. Professionals benoemen dat ze dit doen door het kind een stem te geven, ouders helpen samen ouders te zijn, te onderzoeken waar het belang van het kind mee gediend is, de ontwikkelingsbedreiging van het kind te doen stoppen (1;75, 2;14, 3;20, 4;35, 5;7, 6;19, 8;3, 9;19).

Ja, dat doen wij, proberen wij heel erg te doen natuurlijk binnen ons vakgebied om te kijken naar ja, om beide ouders te horen en daar.. in ieder geval te horen, los van of we daar wat mee doen, maar daarin wel overstijgend te kijken van waar zit dat kind dan op dat moment?

Is er ruimte voor het kind, hè? Want soms zijn ouders zo vol van zichzelf, over hun eigen leed en hun eigen verhaal dat die wel eens achterblijft (6;12).

Twee professionals benoemen bijzondere mogelijkheden die het belang van het kind dienen als professionals er niet uit komen. De eerste is de mogelijkheid van het aanstellen van een bijzonder curator die door de rechtbank benoemd wordt als vertegenwoordiger van het kind. Dit is vaak iemand met een gedrags- of pedagogische achtergrond die het belang van het kind behartigt (1;75). Daarnaast is er het instrument van de contra-expertise, er wordt dan door een onafhankelijke partij opnieuw onderzoek gedaan en een tegenrapport geschreven (1;77). Ook wordt genoemd dat er een beweging is in de familierechtpraktijk dat iemand niet meer advocaat is van één partij maar een gezinsadvocaat is die optreedt voor beide partijen (1;76).

Knelpunten

Verschillende professionals benoemen dat ouders in vechtscheidingen vaak het belang van hun kinderen uit het oog verliezen (2;17, 6;14, 8;2). Eén professional ervaart dat als het belang van het kind voorop gesteld wordt, ouders het gevoel kunnen hebben dat hen onrecht aangedaan wordt omdat ze minder verwoord zien wat zij willen en wensen (9;19, 9;20). Een andere professional noemt de strijd tussen ouders een ‘toernooimodel’:

... partijen die hebben de insteek om gelijk te krijgen in de procedure en ja, dat denken ze vaak te krijgen door hun eigen sterke punten te benadrukken en de zwakke punten van de andere partij. Maar ja, dat heeft tot gevolg dat een conflict daardoor alleen maar groter wordt. Ik bedoel als beide partijen elkaar zwart gaan zitten maken, dat zie je vaak bij een procedure, dan wordt een conflict alleen maar groter. Dan denken ze doordat ze de ander zwart afschilderen, ze zelf meer kans krijgen om gelijk te krijgen. En ja dat is een groot manco van de manier waarop wij in Nederland bij een rechter geschillen proberen te beslechten (5;18)

Eén professional benoemt dat het regelmatig voorkomt dat een gezinsvoogd en een gedragswetenschapper aan de rechtbank rapporteren over een kind wat zij nog nooit ontmoet hebben (1;14).

5.2.6 Partijdig met niet aanwezige familieleden

Naast de partijdigheid met alle betrokkenen probeert de hulpverlener ook bondgenoot te zijn van wie niet aanwezig is. Twee professionals hebben hier aandacht voor. Eén benoemt het als partij innemen voor iemand die niet aanwezig is (3;10) en een ander noemt het belang van de volgende generatie:

...en uiteindelijk wel het belang van het kind, van de huidige generatie en de volgende generatie voorop stellen. Dat dat wel de meest kwetsbaren over het algemeen zijn (4;43).

5.2.7 Dialoog uitlokken

Over het uitlokken van de dialoog met behulp van rapportage wordt door professionals verschillend gedacht. Een aantal professionals zien rapportage als helpend bij het op gang

brengen van de dialoog (1;65), als je kunt luisteren naar wat die ander zegt (7;22), bepaalde dingen juist niet opschrijft (8;18) en door in gesprek te gaan over de rapportage (9;26).

... binnen die beurtverdeling iedereen aan bod laten komen en hen uitnodigen om te luisteren, dat vind ik ook van belang (7;20).

Inspanningen zijn er ook in rapportage op gericht om te zorgen dat ouders met elkaar in gesprek raken en elkaar respecteren (5;15)

...en ook nog probeer ik altijd wel in zo 'n rapportage zowel begrip te hebben voor de één en de ander maar hopelijk ook, door mijn manier van schrijven, dat ze begrip voor elkaar krijgen, met als doel dat ze dat kind centraal stellen (4;7).

Daarnaast noemen professionals rapportage een beschrijving van wat er gebeurd is en heeft dit niet als doel de dialoog te verbeteren (3;35), dit moet in het gesprek gebeuren (7;29).

5.3 Wat draagt meerzijdige partijdigheid bij aan rapportages volgens professionals?

De expert zegt hierover: *Ik zou als eerste zeggen het is geen los onderdeel. Het is niet rapporteren en dan nog even meerzijdig partijdig zijn. Het is verbonden met je hulpverlening en het zit ook in je hele rapportage (7;52).*

Volgens de expert wordt door een goede opbouw in de rapportage, het juist omschrijven van de feiten en zorgvuldig taalgebruik de cliënt al recht gedaan.

Het maakt wat uit als je die meneer zijn naam verkeerd spelt. Je kunt zeggen ach, dat is een kleinigheidje. Het geeft toch een beetje aan alsof die meneer er niet zo toe doet (7;59).

Het tweede is dan dat ieders verhaal opgetekend wordt en dat mensen zich herkennen in rapportage, al hoeven ze het er niet mee eens te zijn. Door de meerzijdige partijdigheid van de rapportage komen de verschillende meningen van alle betrokkenen naar voren zodat iemand die daar een besluit over moet nemen goed op de hoogte is van wat een ieder vindt en zich hierdoor een beeld kan vormen. Meerzijdige partijdigheid helpt om scherp te krijgen wat iedereen hoopt en verwacht, maar ook hoeveel inzet men daarvoor wil tonen (7;64).

Drie professionals geven aan dat mensen zich meer gehoord en erkend zullen voelen (3;36, 6;29, 8;32). Daardoor is er meer mandaat voor het uitvoeren van het plan en kan er sneller een positieve ontwikkeling komen (6;29) en zullen mensen minder de strijd aangaan (3;36). Als mensen zich gehoord voelen, neem je ze makkelijker mee (8;32). Deze punten bevorderen de samenwerking binnen en het vertrouwen in de hulpverlening (3;36).

Wat het ook bijdraagt is samenwerking door volwassen in belang van het kind (9;27), gezamenlijk ouderschap en begrip voor elkaars goede en slechte punten (5;17).

Ik denk dat een goede meerzijdig partijdige rapportage dus inzichtelijk maakt waar de pijnpunten zitten, waar destructief gerechtigheid inziet en dat boven tafel halen waardoor ieder de kans krijgt om z'n eigen verhaal te doen en te verklaren waar het gedrag vandaan komt om vervolgens wel de gevolgen daarvan, overstijgend dus als professional, vaak voor

het kind wel helder wordt, en dan draag je wel bij aan de huidige generatie en de volgende generatie (4;38).

Door meerzijdige partijdigheid kun je oog hebben voor alle belangen zonder aan duidelijkheid in te boeten (1;82).

5.4 Conclusie

Bij het analyseren van de interviews bleek dat de professionals vooral vertelden over de meerzijdige partijdige houding in hun gesprekken voorafgaand aan de rapportage. Dit sluit aan bij wat de expert hierover zegt: *je kunt niet meerzijdig partijdig rapporteren terwijl je niet meerzijdig partijdigheid werkt (7;5).*

De meerzijdige partijdigheid is niet in al zijn aspecten te vertalen naar de rapportage die volgt na het gesprek. Empathie lijkt bij uitstek een aspect te zijn wat zichtbaar wordt in de meerzijdig partijdige grondhouding van de hulpverlener terwijl zij het tegelijkertijd lastig lijken te vinden om empathisch te zijn in rapportages daar dit nauwelijks terugkomt in de resultaten. Krediet geven is een aspect van meerzijdige partijdigheid wat goed zichtbaar gemaakt kan worden in rapportages door niet alleen bepaald gedrag te beschrijven maar ook wat er tot dat gedrag geleid heeft, bijvoorbeeld het onrecht wat iemand geleden heeft of wat iemand geïnvesteerd heeft. Het aspect verwachting is vooral zichtbaar in de positieve grondhouding van de hulpverlener maar kan ook beschreven worden in rapportages door het uitgangspunt dat ouders het beste willen voor hun kinderen. Het aspect timing komt in alle interviews als een van de belangrijkste, meest genoemde aspecten terug. Alle professionals houden met voorrang rekening met de meest kwetsbaren en geven hen in rapportages een stem. Knelpunt hierbij is dat ouders in vechtscheiding het belang van hun kinderen uit het oog kunnen verliezen, ook in rapportages. Ook kijken de professionals alomvattend, naar het hele systeem. Knelpunten hierbij zijn dat er soms met één ouder contact is waardoor de achtergrond van de andere ouder niet bekend is en dat beide ouders soms de hulpverlener proberen in te zetten voor hun eigen doel. Partijdig zijn met niet aanwezige familieleden vindt vooral in het gesprek plaats en heeft nauwelijks een plek in de rapportage. Over het uitlokken van dialoog door rapportage wordt verschillend gedacht maar het lijkt wel mogelijk door het beschrijven van ieders kant, wat het begin van de dialoog kan zijn.

6. RESULTATEN GEANONIMISEERDE RAPPORTAGES

Dit deel van het onderzoek richt zich op de vraag: *‘Welke elementen van meerzijdige partijdigheid zijn zichtbaar in de rapportages rond de casus in dit onderzoek?’*

In het vorige hoofdstuk zijn de resultaten beschreven van de uitkomsten van de interviews met professionals in de jeugdhulpverlening. In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de elementen van meerzijdige partijdigheid die zichtbaar zijn in rapportages van professionals in de jeugdhulpverlening. De codes achter de citaten verwijzen naar de tekst in het bronnenboek.

De geanonimiseerde rapportages bestaan uit verschillende onderdelen. Het eerste deel bestaat uit dagrapportages, geschreven door opvoedondersteuners en de contextueel hulpverlener van het gezin. Daarna volgen een plan van aanpak en brieven aan ouders over de voortgang, geschreven door de contextueel hulpverlener.

6.1 Empathie

In de rapportages wordt circa 25 keer een empathisch aspect beschreven (GA;39, zie verder kernlabelschema).

Ik zeg tegen moeder dat het heel vervelend is allemaal en ik hoor dat zij zich zorgen maakt (GA;60).

6.2 Krediet geven

In de rapportages wordt in ruime mate krediet gegeven in het beurtelings achter elke betrokkene gaan staan en dan met name achter de kinderen. In de rapportages wordt aan hen veel aandacht besteed, ook individueel. Er is veel aandacht voor het beschrijven van gebeurtenissen en de effecten die dit heeft op de kinderen. Er wordt beschreven hoe zij zich voelen bij alles wat er speelt en hoe de hulpverlener het gesprek met de kinderen aangaat (GA;8, GA;15, GA;21, GA;24, GA;27).

Ook is er aandacht voor moeder: *Moeder verteld dat het belangrijk is om nu de grenzen te trekken voor zoon8jr. Anders is hij straks niet meer te hanteren. Ik geef haar gelijk en vertel dat ik vindt dat ze het heel goed gedaan heeft. Ik benoem voor haar de stapjes die ze genomen heeft* (GA;41).

Krediet geven in de vorm van aandacht voor geleden onrecht, wordt zesmaal gezien in de rapportages (GA1;15, GA;86, V1;7, V2:5).

Ik heb een zeer lang en intensief gesprek met vader. Het lukt nu ook om echt de contextuele thema's van zijn familie (geschiedenis) te bespreken. Vader is hierbij ook emotioneel. Volgende keer gaan we het genogram maken (GA;80).

Tweemaal legt de hulpverlener een verband met het pestverleden van moeder (GA;64, GA;65).

6.3 Verwachting

In de rapportages is er circa 25 keer iets over het aspect verwachting te lezen. Met name wordt beschreven dat de hulpverlener verwacht dat ouders met elkaar willen samenwerken in het belang van hun kinderen.

Ik zeg dat ik vader vertrouw in zijn zorg en liefde voor de kinderen (GA;82)

Knelpunt

Een knelpunt voor één van de ouders is de angst dat haar kinderen uit huis geplaatst worden (GA;25, GA;43). Dit heeft haar belemmerd in het grenzen stellen aan één van de kinderen (GA;42). Moeder is bang dat ze in het dossier als ongeschikte moeder staat (GA;57) en dat ze niet voor haar kinderen kan zorgen (GA;76).

Gesprek met moeder. Oma is er ook bij. Moeder zegt dat mijn voorstel te veel de nadruk legt op dat zij het niet goed zou doen. Dat wil ze niet. Ze geeft aan dat ze begrijpt dat dit niet de bedoeling is maar is bang voor wat bijvoorbeeld een rechtbank er in leest. Daarmee is wat mij betreft dit voorstel van tafel, ik zal kijken of ik een ander voorstel kan schrijven (GA;59).

6.4 Alomvattendheid

Alomvattendheid is in alle rapportages zichtbaar doordat de professionals steeds naar het hele systeem kijken. Zij kiezen niet één kant maar zijn veelzijdig gericht. De professional is betrokken bij elk lid van de familie en dan met voorrang bij de kinderen.

Verminderen van de stress bij de kinderen en daarmee het bevorderen van het welbevinden van de kinderen bij zowel Moeder als Vader. Dit doel is daarmee een onderdeel van het grotere doel van de hulpverlening (V3a;1).

Knelpunten

Een knelpunt wat in deze rapportages zichtbaar wordt, is dat één van de ouders niet meer mee wil werken aan de hulpverlening en soms ook voor onveiligheid zorgt.

Vader was behoorlijk boos en heeft gedreigd met de politie naar moeder te gaan. Gezinsvoogd en ik zijn het erover eens dat het beter is als de kinderen niet thuis zijn mocht vader komen. Hij heeft wel vaker ergens mee gedreigd, maar gezinsvoogd acht de kans groot dat hij dit keer wel doet wat hij zegt (GA;11).

Een ander knelpunt is dat een van de cliënten uit deze casus regelmatig problemen ervaart met rapportages van hulpverleners. Er wordt vijftien keer iets over geschreven (GA;26, zie verder kernlabelschema).

Bij het weggaan valt het rapport van de gezinsvoogden op de mat. moeder is direct zeer ontstemd omdat haar naam verkeerd staat en omdat er gerefereerd wordt naar een raadsrapport waar ten onrechte moeder wordt gezien als iemand met PTSS. Moeder wordt boos en verdrietig (GA;66).

6.5 Timing

Dit vijfde aspect is vooral zichtbaar in het met voorrang rekening houden met de kinderen, de meest kwetsbaren.

Ik kan me voorstellen dat Moeder en/of Vader bedenkingen heeft. Die kunnen praktisch van aard zijn, dan gaan we praktische oplossing zoeken. Die kan ook zitten in wantrouwen en/of de wens de andere ouder ter verantwoording te willen roepen. Dat kan ook nog terecht zijn, maar: Het gaat nu om de kinderen! Het doel is om de kinderen een onbekommerd verblijf bij hun vader te laten hebben. Daar hebben ze recht op, dat is belangrijk voor ze. Ik hoop en vertrouw er op dat jullie, om die reden eventuele bezwaren aan de kant kunnen zetten (V3;3).

In het plan van aanpak zijn de opgestelde doelen in het belang van de kinderen zodat zij zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen (PvA;1). Een knelpunt hierbij is dat ouders zo met hun eigen dingen bezig zijn dat ze de belangen van hun kinderen uit het oog kunnen verliezen:

Ik denk dat jullie beiden zien dat het op het eind niet meer over de kinderen en het organiseren van de bezoeksafspraken gaat maar over hoe jullie tegenover elkaar staan (V2;2).

6.6 Partijdig met niet aanwezige familieleden

In de rapportages wordt geen melding gemaakt van niet aanwezige familieleden.

6.7 Dialoog uitlokken

De hulpverlening in de rapportage is er op gericht om twee ouders weer tot samenwerking te krijgen in het belang van hun gezamenlijke kinderen. Eenmaal wordt beschreven dat rapportage het begin van de dialoog kan zijn door begrip te hebben voor de ander.

Gesprek bij vader. Vader was aanvankelijk niet te spreken over het rapport. Nadat ze het vriendin1 had laten lezen en uitleggen was hij redelijk tevreden. Vader begrijpt de ingewikkelde situatie bij moeder zoals ik die beschreef. Hij is ook minder boos op moeder, ziet het nu ook meer als onmacht (GA;85).

6.8 Conclusie en persoonlijke reflectie

Als antwoord op de deelvraag: ‘Welke elementen van meerzijdige partijdigheid zijn zichtbaar in de rapportages rond de casus in dit onderzoek?’ kan geconcludeerd worden dat de elementen empathie, krediet geven, verwachting, alomvattendheid en timing gezien worden in de rapportages. Het partijdig zijn met niet aanwezige familieleden wordt niet gezien. Eénmaal wordt rapportage als dialoog bevorderend ervaren; vader krijgt meer begrip voor moeder door het lezen van de rapportage.

Opvallend is dat uit de analyse van de interviews blijkt dat professionals niet benoemen dat ze empathische aspecten beschrijven in hun rapportages terwijl uit de geanalyseerde rapportages

blijkt dat er in ruime mate empathische aspecten benoemd worden. Wellicht zijn de professionals onbewust bekwaam.

In de rapportages is er op verschillende plekken sprake van aandacht voor onrecht in het hier en nu en een enkele keer voor onrecht uit het verleden. Wat opvalt is dat dit onrecht slechts wordt genoemd en dat hier niet nader over geschreven wordt. Bij een meerzijdig partijdige rapportage mag juist verwacht worden dat er niet alleen aandacht voor onrecht is maar ook erkenning voor gegeven wordt. Deze erkenning mist in de rapportages.

Daarnaast valt in de rapportages de angst van moeder op, in verband met rapportages. Er wordt een aantal malen beschreven dat moeder erg angstig is dat er iets uit de rapportages verkeerd uitgelegd kan worden en dat dit haar dan in een slecht daglicht stelt. Eenmaal gaat een mail ook langs moeder heen, wat haar nog wantrouwiger maakt. Tevens valt in de rapportage te lezen dat de hulpverlener ook een paar maal het verslag aanpast na de feedback van moeder.

De rapportage zorgt hiermee voor beweging in het proces. De hulpverlener stemt af met moeder over de juiste bewoordingen in de rapportage zodat beiden zich hierin kunnen vinden.

Wat opvalt in een van de voortgangsverslagen is het gebruik van beeldspraak. Eenmaal noemt de professional dat deze geen recherche is die de waarheid probeert vast te stellen (V1;11) en in hetzelfde verslag wordt de volgende zin aangetroffen: *Oplossingen vinden valt vaak onder de categorie 'laag hangend fruit'* (V1;10). Beide uitdrukkingen worden wel in het vervolg van het verslag uitgelegd. Een kanttekening hierbij is dat uit de interviews met de professionals blijkt dat duidelijk taalgebruik juist erg belangrijk is in rapportages, dat de cliënt begrijpt wat er geschreven is en de vraag is of dergelijke beeldspraak hierbij helpend is.

7. CONCLUSIE

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de hoofdvraag: *'Hoe kan meerzijdige partijdigheid, zoals geformuleerd in de contextuele theorie van Ivan Boszormenyi-Nagy, in rapportages binnen de jeugdhulpverlening recht doen aan alle betrokken partijen?'* Met behulp van literatuurstudie, half-gestructureerde interviews, een expertinterview en een casestudie van rapportages rondom één casus zijn de drie deelvragen beantwoord.

Allereerst kan worden geconcludeerd dat de meerzijdig partijdige houding van de hulpverlener verbonden is met zijn hulpverlening en voorafgaat aan het meerzijdig partijdig rapporteren.

Uit dit onderzoek blijkt dat niet alle professionals op de hoogte zijn van de betekenis en de gelaagdheid van de meerzijdige partijdigheid. Er bestaat geen eenduidigheid over dit begrip, dat blijkt uit diverse betekenissen die professionals er aan geven zoals neutraliteit, hoor en wederhoor en onpartijdigheid. Tevens ontbreekt kennis over de gelaagdheid van meerzijdige partijdigheid.

De hulpverlener heeft bij het schrijven van rapportages informatie in zijn hoofd die de lezer niet heeft. Voor de lezer kan het dan onduidelijk zijn wie wat zegt, daarom is het belangrijk om feiten van meningen en interpretaties te scheiden in rapportages, op deze manier wordt dan beschreven wat niet gezien wordt door de lezer.

Geconcludeerd kan worden dat een rapportage die meerzijdig partijdig is, bestaat uit de volgende elementen:

- Begrip hebben voor de cliënt, empathisch zijn
- Beoordelingen achter elke betrokkene gaan staan en als het nodig is voor het doel van de rapportage, beschrijven wat iemand geleden of geïnvesteerd heeft
- Voorrang geven aan de meest kwetsbaren
- Vanuit een positieve grondhouding intenties van mensen beschrijven om hiermee hun gedrag en keuzes toe te lichten
- Alomvattend zijn. Feiten scheiden van meningen en interpretaties. Duidelijk de mening en interpretatie van elke betrokkene afzonderlijk beschrijven. Eventueel ook die van de hulpverlener, als sluitstuk.

Op deze manier worden alle betrokken partijen recht gedaan én kan rapportage een aanzet zijn tot een begin van de dialoog en kan men spreken van rapportage als interventie.

Empathie

Door begrip te hebben voor de cliënt en onbevooroordeeld naar hem te luisteren, wordt vertrouwen tussen hulpverlener en cliënt versterkt. Voor de hulpverlener is het goed om zich bewust te zijn van zijn persoonlijke gevoelens ten opzichte van zijn cliënten bij het schrijven van de rapportage. Uit de interviews met de professionals blijkt dat zij empathie nauwelijks noemen als meerzijdig partijdig aspect maar opvallend is dat in de analyse van de rapportages de empathische houding van de professional juist wel vaak zichtbaar is.

Krediet geven (erkenning)

Het geven van krediet vinden professionals belangrijk en is een aspect wat ook heel duidelijk in rapportages terugkomt. Dit is vooral te zien in het beurtelings achter elke betrokkene gaan staan en in mindere mate in het beschrijven van het onrecht wat iemand geleden heeft of wat iemand geïnvesteerd heeft.

Verwachting

Vanuit een positieve grondhouding zoekt de professional naar intenties van mensen die ook heel goed beschreven kunnen worden in rapportages. Hiermee kunnen gedrag en keuzes toegelicht worden en doe je mensen recht. Uit de analyse van de rapportages blijkt dat het beschrijven van intenties van mensen nauwelijks een plek heeft.

Vanuit het aspect verwachting kan ook gedacht worden aan het betrekken van de cliënt bij de rapportage zodat deze zich gezien en gehoord voelt.

Timing

Het voorrang geven aan de meest kwetsbaren heeft de aandacht van alle professionals en is ook duidelijk zichtbaar in rapportages. Een knelpunt hierbij is de vechtscheiding waarbij ouders, ook in rapportages, het belang van hun kinderen uit het oog kunnen verliezen. In de analyse van de geanonimiseerde rapportages wordt zichtbaar hoe ingewikkeld het is als ouders na een scheiding niet in het belang van hun kinderen met elkaar kunnen communiceren.

Alomvattendheid

Professionals proberen alle betrokkenen recht te doen en hen een faire plek te geven in de rapportage. Het verhaal van elke betrokkene doet er toe. Hierbij is het belangrijk om feiten te scheiden van meningen en interpretaties. Als meningen en interpretaties duidelijk worden beschreven en daarbij ook toegeschreven worden aan personen, voelen mensen zich gehoord en wordt er recht gedaan aan alle betrokkenen.

Partijdig met niet aanwezige familieleden

Dit aspect is niet vaak zichtbaar in rapportages. De partijdigheid met niet aanwezige familieleden vindt vooral plaats in het gesprek, de dialoog, voorafgaand aan de rapportage. Daarbij kan het een knelpunt zijn om partijdig zijn met bijvoorbeeld een afwezige ouder als daar geen contact mee gelegd kan worden.

Dialoog uitlokken

Het uitlokken van de dialoog vindt vooral in het gesprek plaats. Rapportage kan bijdragen aan een begin van de dialoog, namelijk de kant van de ander horen en daar begrip voor hebben.

8. DISCUSSIE EN AANBEVELINGEN

8.1 Discussie

Dit onderzoek naar de bijdrage van meerzijdige partijdigheid aan rapportages in de jeugdhulpverlening is relevant omdat het belangrijk is dat er recht wordt gedaan aan alle betrokkenen in een gezin of een systeem. Er is nog niet eerder een vertaalslag gemaakt van de meerzijdig partijdige houding en methode naar de toepassing ervan in rapportages. Als ‘meerzijdig partijdig rapporteren’ geïmplementeerd kan worden in de jeugdhulpverlening kan dit bijdragen aan de verwetenschappelijk van het schrijven van rapportages en de hulpverlening in gezinnen ten goede komen.

In dit onderzoek zijn acht professionals uit verschillende beroepsgroepen geïnterviewd. In de analyse van deze interviews is geen onderscheid gemaakt tussen deze beroepsgroepen. Wel was tijdens het analyseproces zichtbaar dat de kennis van meerzijdige partijdigheid varieert per beroepsgroep. De resultaten van dit onderzoek zijn daarom niet te generaliseren naar elk van deze beroepsgroepen. Een andere beperking van dit onderzoek is dat er slechts één casus uit de beroepspraktijk is geanalyseerd. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen hiermee een aanzet zijn tot breder vervolgonderzoek.

Zoals beschreven in paragraaf 3.3 komt uit onderzoek van Bouma, Grietens, López López & Knorth (2019) naar voren dat ouders vinden dat professionals niet altijd aan waarheidsvinding doen en dat als gevolg daarvan rapportages leugens, onwaarheden en fouten bevatten. Dit wordt ook bevestigd door rechter Nathalie van Waterschoot in een interview op mr-online.nl (Louwerse, 2021). In het onderzoek van de Kinderombudsman (2013) uit de inleiding van dit onderzoek, staat naast rapportage ook het begrip waarheidsvinding centraal. Meerzijdige partijdigheid gaat niet over waarheidsvinding want de valkuil bij waarheidsvinding is partijdigheid. Dit raakt aan de dialectische werkelijkheid van meerzijdige partijdigheid; het één is waar, maar het ander is niet onwaar. En in het kader van veiligheid is de vraag te stellen: ‘Wat is waarheid voor degene die de meeste zorg nodig heeft?’ Waar ligt de rechtvaardigheid en wat is de volgordelijkheid van meerzijdig gerichte partijdigheid? Daarnaast is de vraag interessant: Wat is waarheidsvinding en voor wie en wat doe je daarmee in je rapportage? Het juridisch kader is een ander kader dan het jeugdhulpverleningskader, dat kan wringen vanuit de meerzijdige partijdigheid. Een beschrijving van het begrip waarheidsvinding vanuit de contextuele benadering zou kunnen bijdragen aan eenduidigheid over dit begrip.

Een aantal professionals stellen dat de hulpverlener zelf ook onderdeel is van de meerzijdige partijdigheid. Anderen, waaronder Meulink-Korf & Van Rhijn (2002) schrijven dat de hulpverlener een betrokken bondgenoot is, maar niettemin wel een buitenstaander. Hoe is de positie van de hulpverlener in meerzijdige partijdigheid te beschrijven?

8.2 Aanbevelingen voor de beroepspraktijk

De belangrijkste aanbeveling uit dit onderzoek is dat er in de basis meer aandacht zou moeten komen voor rapporteren in opleidingen. De professionals gaven aan dat rapporteren in huidige opleidingen nauwelijks een plek heeft. Daarnaast zou het expliciete ‘meerzijdig partijdige rapporteren’ onderdeel gemaakt kunnen worden van opleidingen in social work en contextuele opleidingen. Hiervoor zou een lesprogramma ontwikkeld kunnen worden waardoor er meer eenduidigheid kan komen over het begrip meerzijdige partijdigheid, meer kennis over de verschillende lagen van meerzijdige partijdigheid en de toepassing ervan in rapportages. De aspecten van meerzijdige partijdigheid zouden de grondslag voor dit lesprogramma kunnen zijn.

Om te voorkomen dat ouders zich niet kunnen vinden in rapportages, zoals ook een aantal malen gebeurde in de geanonimiseerde rapportages, is het een aanbeveling om de cliënt meer te betrekken bij het schrijven van rapportages. Dit zou kunnen door de rapportage samen te schrijven of de in concept geschreven rapportage met de cliënt af te stemmen. Eventueel kan de zienswijze van de cliënt in een aparte bijlage toegevoegd worden aan de rapportage.

8.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Nagy heeft vijf aspecten van meerzijdige partijdigheid beschreven in zijn boek *‘Tussen geven en nemen’* dat in 1986 is verschenen. Deze aspecten zijn door andere auteurs niet nader onderzocht. Deze aspecten van meerzijdige partijdigheid, één van de sleutelbegrippen uit de contextuele benadering, verdienen meer aandacht voor hun betekenis in de huidige praktijk.

Vanuit het aspect timing, geeft de hulpverlener met voorrang aandacht aan de meest kwetsbare. In hoeverre zou de kwetsbaarheid van de ander een plek moeten hebben in de rapportage? Bijvoorbeeld het pestverleden van een ouder. Heeft deze ouder genoeg erkenning voor dit onrecht gehad? Ongewild kunnen ouders ook weer daders worden.

Wanneer ervaren ouders dat hen recht wordt gedaan in rapportages? Als de professional vanuit een meerzijdig partijdige grondhouding werkt en zo recht wil doen aan alle betrokkenen, ervaren ouders dit dan ook zo?

Het zou interessant zijn om te onderzoeken hoe het gesteld is met de kennis van meerzijdige partijdigheid bij rechters die op basis van rapportages besluiten nemen. Wat zou deze kennis voor hen kunnen betekenen bij het beoordelen van deze rapportages?

LITERATUUR

Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen Respect voor kind, ouder en professional. Respect voor kind, ouder en professional 2018-2021

AKJ (2020). *Vertrouwenswerk in coronatijd. Jaarverslag 2020*. Geraadpleegd op 1 maart 2022, van https://publicaties.akj.nl/uploads/downloads/AKJ-Jaarverslag-2020_DEF.pdf

Argos (2020). Geraadpleegd op 2 november 2011, van <https://www.nporadio1.nl/nieuws/achtergrond/528b3376-48be-48b1-a9bd-091c38283824/nog-steeds-geen-afname-aantal-uithuisplaatsingen-in-nederland>

Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V., van der Velden, T., de Goede, M. (2018). *Basisboek kwalitatief onderzoek* (4e druk). Groningen: Noordhoff Uitgevers

Boeije, H. & Bleijenbergh, I. (2019). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen*. Amsterdam: Boom Uitgevers

Boszormenyi-Nagy, I. & Krasner, B.R. (1994). *Tussen geven en nemen: Over contextuele therapie* (6^e druk). Haarlem: De Toorts

Boszormenyi-Nagy, I. (2000). *Grondbeginselen van de contextuele benadering* (3^e druk). Haarlem: De Toorts

Bouma, H., Grietens, H., López López, M. & Knorth, E.J. (2019). Learning from parents: A qualitative interview study on how parents experience their journey through the Dutch child protection system. *Child & Family Social Work*. 2019;1–10.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12723>

BPSW (2021). *Beroepscode voor professionals in sociaal werk*. Utrecht: BPSW

Dillen, A. (2004). *Ongehoord vertrouwen: Ethische perspectieven vanuit het contextuele denken van Ivan Boszormenyi-Nagy*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant

Jeugdwet (2014). Geraadpleegd op 29 maart 2021, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2020-07-01>

Kinderombudsman (2013). Is de zorg gegrond? Analyse van het feitenonderzoek aan de basis van ingrijpende jeugdzorgbeslissingen. KOM/008/2013. Geraadpleegd op 8 februari 2021, van <https://www.dekinderombudsman.nl/>

- Knip, R. (2021a). Rapportagetraining: een meerzijdige blik op rapporteren. Geraadpleegd op 11 januari 2021, van <https://www.verhaal-en-context.nl/trainingen/rapportagetraining/>
- Knip, R. (2021b). *Meerzijdig partijdig rapporteren*. SKJ document. Niet gepubliceerd.
- Louwerse, P. (2021). *Rechter zelf klem tussen de raderen van de rechtspraak*. Geraadpleegd op 2 maart 2022, van <https://www.mr-online.nl/rechter-zelf-klem-tussen-de-raderen-van-de-rechtspraak/>
- Meulink-Korf, H. (2013). *Opnieuw aangesproken: Doordenken op contextueel pastoraat*. (A. Melzer & K. Bregman, Eds). Gorinchem: Narratio.
- Meulink-Korf, H., & Van Rhijn, A. (2001). Veelzijdige betrokkenheid. In M. den Dulk & H. Zock (Eds.), *Pastoraat in cultuurfilosofisch perspectief* (pp. 57-74). Zoetermeer
- Meulink-Korf, H., & Van Rhijn, A. (2002). *De onvermoede derde: Inleiding in het contextueel pastoraat*. Zoetermeer: Uitgeverij Meinema
- Onderwaater, A. (2009). *De onverbreekelijke band: Inleiding en ontwikkelingen in de contextuele therapie van Nagy*. Amsterdam: Pearson
- Ter Horst, J. (2008). *Rapporteren in de hulp- en dienstverlening*. Bussum: Coutinho
- Van den Eerenbeemt, E.-M. & Oele, B. (1987). *De contextuele therapie: Verdiende vrijheid*. In J. Hendrickx, F. Boeckhorst, T. Compennolle & A. van der Pas (Eds.), *Handboek gezinstherapie deel 1* (pp. 1-24). Houten/Antwerpen: Bohn Stafleu van Loghum
- Van der Keuken, T. (Presentator). (2017, 19 maart). *De monitor – Kindermishandeling*. [Tv-uitzending]. Hilversum: KRO-NCRV
- Van der Meiden, J. (2015). Hoofdpijnen van de contextuele benadering: Een draai aan de caleidoscoop. In B. Hendriks, W. van Klaveren & R. Knip (Eds), *Het contextuele gedachtegoed. Verleden, heden en toekomst verbonden* (pp. 20-32). Utrecht: VCW
- Van der Meiden, J., Noordegraaf, M. & Van Ewijk, H. (2018a). Relational ethics as enrichment of social justice: Applying elements of contextual therapy to social work. *Qualitative Social Work 2020, Vol. 19(1)*, 125–141. doi/10.1177/1473325018800383
- Van der Meiden, J., Noordegraaf, M. & van Ewijk, H. (2018b). Applying the Paradigm of Relational Ethics into Contextual therapy. Analyzing the practice of Ivan Boszormenyi-Nagy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 44(3), 499–511. doi.org/10.1111/jmft.12262

- Van der Meiden, J.H. (2019). *Where Hope Resides. A Qualitative Study of the Contextual Theory and Therapy of Ivan Boszormenyi-Nagy and its Applicability for Therapy and Social Work* (Proefschrift). University of Humanistic Studies, Utrecht
- Van der Meiden, J. (2020). *Van contextuele theorie naar praktijk*. Bussum: Coutinho
- Van Nes, J. (Regisseur). (2021, 7 juli). *Goede moeders*. [Tv-uitzending]. Hilversum: KRO-NCRV
- Regouin, W. & Schamp, P. (2006). *Rapportage: Gids voor zorg, hulp- en dienstverlening* (4e druk). Assen: Koninklijke Van Gorcum
- Rijbroek, B., Kooymans, E., Bartelink, C. & Kooijman, K. (2020). Samen werken aan feitenonderzoek. Een studie naar verbeterpunten voor participatie, kwaliteit van feitenonderzoek en rapportage. Geraadpleegd op 22 oktober 2021, van <https://www.nji.nl/publicaties/samen-werken-aan-feitenonderzoek>
- Roose, R., Mottart, A., Dejonckheere, N., van Nijnatten, C. & de Bie, M. (2009). Participatory social work and report writing. *Child and Family Social Work*, 14, 322–330. doi:10.1111/j.1365-2206.2008.00599.x
- Seikkula, J. & Arnkil, T.E. (2006). *Dialogical Meetings in Social Networks*. London: Karnac Books.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2021, *Aanhangsel Handelingen II*, 1426 (2021, 25 januari). Geraadpleegd op 29 maart 2021, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20202021-1426.html>

BIJLAGE 1: Interviewleidraad

- Wat is uw functie in het dagelijks leven?
- Kunt u vertellen hoe u vanuit uw functie te maken heeft met rapportages in de jeugdhulpverlening?
 - schrijft u zelf rapportages?
 - leest en beoordeelt u rapportages?
 - neemt u besluiten op basis van rapportages?
- Waar moet goede rapportage volgens u aan voldoen?
- Uit verschillende onderzoeken blijkt dat rapportages in de jeugdhulpverlening vaak fouten bevatten?
 - herkent u dit?
 - welke fouten kunt u benoemen?
- Kent u het begrip meerzijdige partijdigheid uit de contextuele theorie van Ivan Boszormenyi-Nagy?
 - zo niet, uitleggen wat het is en vragen hoe belangrijk dat is
 - zo ja:
- Kunt u met eigen woorden omschrijven wat meerzijdige partijdigheid inhoudt?
- Ziet u elementen van deze meerzijdige partijdigheid terug in rapportages?
 - scheiden van feiten, meningen en interpretaties
 - verschillende visies verwoorden
 - navigeren tussen tegenstrijdige belangen
- Hoe zorgt u zelf dat u recht doet aan alle betrokkenen en in hoeverre ziet u dit terug in rapportages?
- Rapporteert u zelf vanuit meerzijdige partijdigheid?
 - welke elementen gebruikt u?
 - zijn er nog andere elementen uit de meerzijdige partijdigheid die u zou kunnen toepassen?
- Hebt u voldoende kennis om vanuit meerzijdige partijdigheid te rapporteren?
 - wat ontbreekt nog?
 - zou u daar meer over willen leren?

- Wat ervaart u aan knelpunten bij meerzijdig partijdig rapporteren?
 - is dit te verhelpen?
 - hoe?
- Door interesse, begrip en zelfs erkenning voor de ander wordt de mogelijkheid voor een oprechte dialoog vergroot. Vindt u dat rapporteren daadwerkelijk zou moeten bijdragen aan deze dialoog?
 - hoe?
- We hebben gesproken over wat meerzijdige partijdigheid zou kunnen bijdragen aan rapportages in de jeugdhulpverlening. Zou u de kern hiervan in twee of drie zinnen kunnen samenvatten?
- Tot slot: Heeft u nog iets toe te voegen wat in dit interview nog niet aan de orde is geweest?

BIJLAGE 2: Definities kernlabels

Empathie

Zich inleven in de gevoelens van de ander en begrip hebben voor zijn lijden (in zijn jeugd), daarbij eigen negatieve gevoelens ten opzichte van de cliënt proberen te beteugelen.

Krediet geven

Beurtelings achter elke betrokkene gaan staan en hierbij erkenning geven voor het geleden onrecht en voor de investeringen. De hulpverlener kan hierin een rolmodel zijn.

Verwachting

De positieve grondhouding van de hulpverlener waarmee hij verwacht dat mensen om elkaar geven en bereid zijn elkaars intenties te onderzoeken en dat ouders het beste voor hun kinderen willen.

Alomvattendheid

De intentie om recht te doen aan alle betrokkenen, rekening houdend met rechtvaardigheid in ieders leven. Hierbij is het belangrijk om onderscheid te maken tussen feiten, meningen en interpretaties.

Timing

Met voorrang aandacht voor de meest kwetsbaren.

Partijdigheid met niet aanwezige familieleden

De hulpverlener is tevens partijdig met niet aanwezige, belangrijke andere betrokkenen.

Dialogoog uitlokken

De hulpverlener beschrijft ieders verhaal waardoor er ruimte komt om ieders kant te zien en te erkennen.

BIJLAGE 3: Kernlabelschema interviews professionals

Kernlabels	Sublabels	Codes
Empathie	Inleven in gevoelens van de ander	1;50, 3;27
	Begrip hebben voor het lijden van de ander (in zijn jeugd)	1;47, 2;11, 3;14, 7;43
	Negatieve gevoelens ten opzichte van de cliënt proberen te beteugelen	1;50, 1;68, 1;71, 2;13, 8;8, 8;16
	Cliënten voelen zich gehoord	1;8, 1;9, 3;27, 4;5, 6;29, 7;18, 8;24, 8;25
	Vertrouwensrelatie	2;13, 2;24, 3;34, 3;36, 9;29
Krediet geven (erkenning)	Beurtelings achter elk familielid gaan staan	1;34, 1;40, 1;81, 3;8, 3;36, 4;14, 4;45, 6;11, 7;44, 7;65, 8;5, 9;6
	Erkenning geven voor geleden onrecht	1;33, 1;47, 1;48, 1;60, 1;63, 1;71, 3;13, 3;29, 4;13, 4;14, 4;16, 4;17, 4;18, 4;22, 4;38, 4;43, 5;9, 7;19, 7;23, 7;40, 7;42, 7;63
	Erkenning geven voor investeringen	1;42, 1;63, 5;9, 7;19, 7;23, 7;42
	Rolmodel hulpverlener	4;16
Verwachting	Positieve grondhouding van de hulpverlener	1;49, 4;16, 7;15
	Familieleden geven om elkaar	5;17
	Ouders willen het beste voor hun kind	3;22, 4;18, 5;17, 5;19, 7;64, 9;17
	Bereidheid om intenties van elke betrokkene te onderzoeken	2;6, 3;8, 4;16, 4;38, 4;43, 7;15, 7;19, 7;35, 7;40, 7;42, 7;43, 7;56, 8;9, 8;13
	Mensen hebben goede redenen om te doen wat ze doen	1;2, 1;21, 1;22, 1;32, 4;2, 7;32, 7;33, 7;42, 7;43, 8;9
Alomvattendheid	Hulpverlener geeft alle betrokkenen een faire plek in de rapportage	1;27, 1;28, 2;12, 4;22, 4;38, 4;46,

		4;47, 5;13, 6;29, 6;30, 7;17, 7;20, 7;63, 8;32
	Intentie om recht te doen aan alle familieleden	1;27, 1;82, 3;17, 4;7, 5;13, 7;63
	Rekening houden met rechtvaardigheid in ieders leven	1;30, 1;79, 1;83, 2;10, 4;22, 7;41, 7;43, 9;15
	Feiten scheiden van meningen en interpretaties	1;13, 1;17, 1;36, 1;37, 1;72, 2;2, 2;20, 3;11, 4;4, 6;13, 7;34, 7;53, 7;55
	Meningen en interpretaties toeschrijven aan personen	1;16, 1;57, 4;4, 4;34, 7;13, 7;15, 7;38, 7;49, 7;62, 9;8
Timing	Met voorrang aandacht voor de meest kwetsbare	1;75, 2;14, 3;20, 4;35, 4;43, 5;7, 5;14, 6;19, 8;3, 9;19, 9;27
	Volgordelijkheid	
Partijdig met niet aanwezige familieleden	Hulpverlener is partijdig met niet aanwezige belangrijke anderen	3;10, 4;43, 4;44, 7;44
	Mensen van vroeger	
	Mensen van nu	
	De komende generatie	4;43, 4;44
Dialogoog uitlokken	Opkomen voor eigen positie en verlangens	8;18, 9;26
	Innerlijke dialoog bevorderen door beurtelings spreken	1;65, 4;7
	Zich open stellen voor het verhaal van de ander	4;7, 4;16, 7;20, 7;22, 8;18, 9;26
	Ruimte geven aan elkaar om ieders kant te zien en te erkennen	1;65, 4;7, 5;15, 5;17, 7;63

BIJLAGE 4: Kernlabelschema geanonimiseerde rapportages

Kernlabels	Sublabels	Codes
Empathie	Inleven in gevoelens van de ander	GA;39,GA;40, GA;55, GA;60, GA;62, GA;69, GA;77; GA;89, V1;3, V3;3
	Begrip hebben voor het lijden van de ander (in zijn jeugd)	GA;43, GA;60, GA;62, GA;68
	Negatieve gevoelens ten opzichte van de cliënt proberen te beteugelen	
	Cliënten voelen zich gehoord	GA;40, GA;43, GA;55, GA;59, GA;60, GA;68, GA;77, GA;87, V1;1
	Vertrouwensrelatie	GA;33, GA;67
Krediet geven (erkenning)	Beurtelings achter elk familielid gaan staan	GA;7, GA;8, GA;10, GA1;15, GA;17, GA;21, GA;24, GA;25, GA;27, GA;38, GA;41, GA;45, GA;67
	Erkenning geven voor geleden onrecht	GA;15, GA;64, GA;65, GA;80, GA;86, V1;7, V2;5
	Erkenning geven voor investeringen	GA;41, GA;70, GA;77, GA;80
	Rolmodel hulpverlener	GA;7, GA;8, GA;17, GA;20 GA;41, GA;80, V2;5
Verwachting	Positieve grondhouding van de hulpverlener	GA;1, GA;33, GA;47, GA;76, GA;82, PvA;4, PvA;11, V1;4, V1;9
	Familieleden geven om elkaar	GA;82
	Ouders willen het beste voor hun kind	GA;16, GA;30, GA;31, GA;35, GA;48, GA;53, GA;54, GA;71, GA;75, GA;83, GA;86, V3;1

	Bereidheid om intenties van elke betrokkene te onderzoeken	
	Mensen hebben goede redenen om te doen wat ze doen	GA;29, GA;42
Alomvattendheid	Hulpverlener geeft alle betrokkenen een faire plek in de rapportage	GA;3, GA;63
	Intentie om recht te doen aan alle familieleden	PvA;8, V3a;1
	Rekening houden met rechtvaardigheid in ieders leven	GA;8, GA;13, GA;23, GA;26, PvA;8, V3a;1
	Feiten scheiden van meningen en interpretaties	GA;3, GA;5, GA;26, GA;28, GA;34, GA;51, GA;57, GA;59, GA;66, GA;84, GA;85
	Meningen en interpretaties toeschrijven aan personen	GA;3, GA;4, GA;5, GA;6, GA;50, GA;74, GA;81
	Problemen met rapportages hulpverlening	GA;26, GA;28, GA;43, GA;51, GA;59, GA;84, GA;91, GA;92, GA;93, GA;94, GA;95, GA;96, GA;97, GA;98, GA;99
Timing	Met voorrang aandacht voor de meest kwetsbare	GA;30, GA;31, GA;61, GA;78, PvA;1, PvA;5, PvA;9, PvA;11, V2;7
	Volgordelijkheid	V2;2, V3;3
	Prioriteit	PvA;5, PvA;6, PvA;7
Partijdig met niet aanwezige familieleden	Hulpverlener is partijdig met niet aanwezige belangrijke anderen	
	Mensen van vroeger	
	Mensen van nu	
	De komende generatie	
Dialogoog uitlokken	Opkomen voor eigen positie en verlangens	

	Innerlijke dialoog bevorderen door beurtelings spreken	
	Zich open stellen voor het verhaal van de ander	GA;85
	Ruimte geven aan elkaar om ieders kant te zien en te erkennen	

BIJLAGE 5: Toestemmingsverklaring

Lectoraat Jeugd & Gezin
Christelijke Hogeschool Ede
Oude Kerkweg 100
6717 JS Ede

Beste respondent,

U heeft aangegeven mee te willen doen aan het onderzoek naar meerzijdige partijdigheid in rapportages binnen de jeugdhulpverlening, wat ik zeer waardeer. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de Master Contextuele Benadering in de Hulpverlening aan de Christelijke Hogeschool in Ede.

Voor het hulpverleningsproces is het belangrijk dat alle betrokkenen zich kunnen vinden in rapportages van hulpverlenende instanties. Uit onderzoek blijkt dat deze rapportages te vaak fouten bevatten. Meerzijdige partijdigheid, het belangrijkste methodische principe van de contextuele benadering, richt zich op het recht doen aan alle betrokkenen. Rapportage vanuit dit methodische principe zou de valkuilen voor partijdigheid mogelijk kunnen voorkomen. Er is echter nog geen onderzoek gedaan naar meerzijdige partijdigheid in rapportages. Dit onderzoek richt zich op de vraag:

Hoe kan meerzijdige partijdigheid, zoals geformuleerd in de contextuele theorie van Ivan Boszormenyi-Nagy, in rapportages binnen de jeugdhulpverlening recht doen aan alle betrokken partijen?

De doelstelling van dit onderzoek is om een bijdrage te leveren aan meerzijdig partijdig rapporteren zodat dit de hulpverlening in gezinnen ten goede komt.

Dit onderzoek vindt plaats vanuit de Professionele Leergemeenschap GGZ-specialistisch Social Work, onderdeel van het Lectoraat Jeugd & Gezin. In dit onderzoek wordt samengewerkt met Foss & Partners, specialist in ambulante dienstverlening, onder leiding van Jaap van der Meiden, senior onderzoeker bij het Lectoraat Jeugd & Gezin en coördinator van het Instituut Contextuele Benadering, onderdelen van de Christelijke Hogeschool Ede. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Renate Altena.

Contactgegevens onderzoeker

Renate Altena

Email: rgaltena@student.che.nl

Bijgevoegd vindt u een toelichting met extra informatie over het onderzoek en de toestemmingsverklaring. Zou u de toestemmingsverklaring willen ondertekenen zodat deze officieel is vastgelegd wanneer het interview wordt afgenomen?

Met vriendelijke groet,

Renate Altena

Toestemmingsverklaring

Naam respondent:
Functie:

Via dit document (dat naast de toestemmingsverklaring bestaat uit een brief en een toelichting op het onderzoek) wordt toestemming gegeven door de respondent voor de uitvoering en deelname aan een onderzoek voor de masteropleiding Contextuele Benadering in de Hulpverlening naar meerzijdige partijdigheid in rapportages binnen de jeugdhulpverlening, dat door Renate Altena wordt uitgevoerd in leerjaar 2021/2022.

De respondent verklaart hierbij op een voor hem/haar duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode en het doel van dit onderzoek, dat vragen naar tevredenheid zijn beantwoord en dat geheel vrijwillig ingestemd wordt met deelname aan dit onderzoek. De respondent is zich ervan bewust dat hij/zij zich elk moment mag terugtrekken uit het onderzoek.

Er wordt toestemming gegeven voor onderstaande categorieën van activiteiten (*actief aankruisen van wat van toepassing is*):

- ☐ Het gebruiken van de verkregen data voor wetenschappelijke doeleinden en praktijkverbetering
- ☐ Het maken en bewaren van beeld- en geluidsopnames van het interview
- ☐ Het geanonimiseerd publiceren van de resultaten van het onderzoek

Indien de onderzoeksresultaten zullen worden gebruikt in wetenschappelijke publicaties of op een andere manier openbaar worden gemaakt, zal dit geanonimiseerd worden zodat personen niet herleidbaar zijn. Persoonsgegevens zullen niet door derden worden ingezien zonder toestemming.

Respondent

Naam respondent:

Plaats en datum:

Handtekening:

Toelichting onderzoek**Respondenten**

In elke fase van het onderzoek is het de respondenten toegestaan om af te zien van deelname van het onderzoek.

Onderzoeker

Renate Altena, de onderzoeker die het interview afneemt, verzorgt de beeld- en geluidsopname via Microsoft Teams. De opname wordt getranscribeerd (volledig uitgeschreven), waarna het wordt geanalyseerd onder supervisie van Jaap van der Meiden. Uitgangspunt is dat dit onderzoek de respondenten niet mag schaden.

Data

De verkregen data, de analyse van deze data en de verwerking ervan in rapportages en aanbevelingen kunnen worden gebruikt voor verder onderzoek. Tijdens het transcriberen van de data worden namen geanonimiseerd en mogelijk herkenbare elementen zodanig veranderd dat de data niet te herleiden zijn naar namen van de respondenten. De opnames worden bewaard bij het Lectoraat Jeugd & Gezin en na tien jaar vernietigd, te weten uiterlijk juni 2031. De data zijn uitsluitend bestemd voor de hiervoor genoemde doelen, tenzij anders en op schriftelijke wijze overeen wordt gekomen.

Verklaring onderzoeker

Ik verklaar hierbij dat de anonimiteit en privacy van de hierboven genoemde persoon te allen tijde gewaarborgd is en dat het onderzoeksmateriaal niet voor andere doeleinden gebruikt zal worden dan voor het onderzoek naar meerzijdige partijdigheid in rapportages binnen de jeugdhulpverlening voor de masteropleiding Contextuele Benadering in de Hulpverlening en voor praktijkverbetering.

Ik zie erop toe dat eventuele andere betrokkenen bij dit onderzoek op dezelfde zorgvuldige wijze met het materiaal zullen omgaan.

Het onderzoeksmateriaal is eigendom van het Lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede.

Naam onderzoeker: Renate Altena

Plaats en datum: Ede, 14 december 2021

Handtekening:

